

Roč. XI.

Čís. 1.

Vycházejí šestkrát do roka ve volných lhůtách.
Předplácí se na celý rok 60 h, do něm. zemí 70 h,
do ostatních zemí 80 h. — Jednotlivá čísla stojí
10 h, do něm. zemí 12 h, do ostatních zemí 15 h.

HLASY

SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze 570-II.
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci u Prahy.
• Administrace Praha, čís. 570-II., Žitná ulice. •

Zaopatřování s obtížemi

čili

Jeden den ze života kněze ve
smíšeném území.

V PRAZE, 1911.

Tiskem knihtiskárny družstva Vlast.

Zaopatřování s obtížemi

čili

Jeden den ze života kněze ve smíšeném území.

»Chci ti, milý čtenáři, něco vypravovati, o čem mnohý katolík ani tušení nemá.«

»A to by bylo?«

»Že v Německu jsou krajiny přes 100 čtverečních mil rozsáhlé nemající katol. kněze. S nouzí snad jednoho nalezneš, který k zaopatřování nemocného dva dny potřebuje, anebo den a noc, chce-li své zdraví obětovati.«

»Den a noc? A to v Německu a ne snad v Africe? A k tomu snad ještě o hladu a žizni, v horku a zimě, po vodě a po zemi? Žertujete, přáteli?«

Nikoliv, nežertuji! Poslyšte jen! Anebo ještě lépe, vezměte si mapu do ruky a sledujte na ní jednu z mých »cest« k nemocnému. Vidíte, zde jest Meklenbursko, na severovýchodě leží Rostok se svým přístavním městem Warnemünde na Baltickém moři; město čítá přes 50.000 obyvatelů, má vysoké školy a úřady a asi 1000 katolíků ve městě a v okolí. Z jara rozmnoží se tento počet na 7—8000, když východní kraje Pruska na $\frac{3}{4}$ roku své dělnictvo do bohatých zdejších dvorů vysílají. Tu se může každý den něco státi, k čemu je kněze zapotřebí, a pak pracuje pošta,

telegraf i telefon, aby jej co možná nejrychleji na místo dopravily.

Tedy poslyšte! Sedím jednoho dne z rána u kávy, bylo již 10 hodin; po mši sv. jsem zpovídal, pak byl křest a oddavky, jedna funkce za druhou, jak to bývá, je-li kněz samoten a proto se snídaně opozdila. Za těchto okolností chutnala mně vonná káva výborně.

V tom někdo klepá! Na mé lhostejné »dále« vstoupil telegrafní posel. Tito lidé mi nepřicházejí příliš vhod; ještě nikdy mi nepřinesli zprávu, že bych ku př. snad vyhrál veliký los; ale často mne volali, abych peníze vydal na cesty do vnitrozemí. I nyní jsem nedůvěřoval a vzal jsem si rychle ještě jednu housku, nežli jsem telegram otevřel — skutečně myšlenka velmi užitečná — neboť zněl: »Umírající v Röblu žádá si Vás!« Telegram byl z Nové Strelice, kdež bydlí můj milý přítel, jediný farář velkovévodství Meklenburg-Strelického, jediný katolický kněz na 214 kilometrů dlouhé trati »Berlín-Nová Strelice-Rostok«. Tam tedy do Nové Strelice obrátili se příbuzní nemocného, poněvadž leží blíže než-li Rostok, kamž vlastně Röbel přifařen jest. To asi nemocnému nebylo známo a v nouzi dostaví se nejbližší nedřive. Tenkrát se však zmýlil; neboť Strelický pán jsa zavolán na jiné místo svého velkovévodství, nebyl právě doma. Po krátkém rozhodnutí telegrafovalo se z farního domu do Rostoku. Naše domácnost jest dlouhým cvikem pro podobné pády, skoro bych řekl, dresírována;

od svého residenčního místa vzdálenému missio-
náři zasílají se rozkazy dalekopisem, někdy také
na onu missijní stanici, která místu, kamž kněz
požádán, je nejbližší. Nemohu se upamatovati, že
by missionář přišel kdy k nemocnému pozdě při
vší veliké vzdálenosti a rozličných obtížích na cestě,
jen když příbuzní svou povinnost konají, v čas
používajíce dalekopisu a dalekomluvu.

Můj Strelický telegram srovnával se tedy
s naší obapolnou úmluvou. Ale kde leží Röbel
a jak se tam možno dostat?

Na stěně mé pracovny visí veliký jizdní řád
jako v nádražních čekárnách. Rychle nahlédnu
do něho i do kursovní knihy pro případ, že bych
parníku nebo pošty použití musil a za krátkou
chvíli je cestovní plán hotov, dle něhož nejrychleji
dospěji cíle. Avšak je také nejvyšší čas, vlak
odjíždí v 11 hod. 15 minut a nyní je již půl
jedenácté. Ministerstvo domácnosti obdrží své
instrukce, a přináší cestovní přikrývku, deštník
a cestovní tobolku.

»Neračte snad ještě něco pojísti?« »Nemohu,
není času!« Nyní rychle do kaple. Do cestovní
tobolky složím talár, biret, štolu, sv. oleje, knihu,
svíce, kříž a svěcenou vodu, což dělám vždy,
jedu-li a sedím-li klidně ve vlaku nebo na lodi.
Musím-li však několik hodin jíti pěšky, nastrkám
co mohu do kapes svého oděvu, což je po-
hodlnější, než-li nésti několik hodin vak v ruce,
který tíží — v šatech se tíha rozdělí na všechny
strany.

»Ale kolik kapes máte asi ve svém oděvu?«
»Onehdy jsem se bez předcházejícího počítání vsadil, že jich bude asi 20. Po slavnostně vykonaném sčítání objevilo se jich za všeobecného smíchu — 23; k víře nepodobno, co všecko se do nich vměstnati dá, aniž by to bylo příliš nápadné. »Divide et impera!« Rozděl správně a všecko až do posledního. Co pro křest, oddavky, zpověď, přijímání, pomazání, svěcení a žehnání až na růženec a škapulíř se upotřebiti může, nalezne své místo. Talár se hodí přes ruku.

Missijní kněží ve smíšeném území (diaspora) mají pro své zvláštní poměry výsady všeho druhu, Když jsem ponejprv svou dosazovací listinu četl. přicházelo mi to tak po africku, nebo jako z doby katakomb, že jsem se usmáti musil. Že prý smím se odívati jako laik, v pádu potřeby bez ministranta, na oltářním kameni prasklém, na každém slušném místě i pod zemí atd. mši sv. sloužiti.

Později však jsem opatrnost a moudrost svých představených obdivovati se naučil; neboť všech těchto výsad a volností jsem za mé dvacetileté praxe použití musil a bylo by mi někdy dosti nevolno bývalo, kdybych jsa v pochybnosti, všecky příčiny »pro« a »contra« vážiti měl, smím-li v tom neb onom pádu jednati proti předpisu bez výsady.

Přišel jsem ještě v čas na nádraží. »Rychle, rychle, velebný pane, račte sedat,« volá přívětivý konduktor a pomáhá mi vstupovati. Dveře rázně zapadnou a za okamžik letí železný oř, těžce odychuje, dále.

Sedím v oddělení pro nekuřáky; mám nejsvětější svátost na prsou, nesmím tedy kouřiti a nepřeji si, abych byl několik hodin okuřován. První cíl me cesty jest městečko Warem, kamž po 2¹/₂ hodinové jízdě dorazím. Brevír ukončen, růženec též, rozjímání ochabuje, pro občerstvení dívám se ven do přírody: »Chvalte hory a pahrbky Hospodina, chvalte všecky rostliny Pána!«

Ze vzdálí kynou mi staré vysoké nebo nízké věže kostelů a kaplí; pocházejí všecky z doby katolické — posud v mnohých stojí svátostnice nebo zbytky svátostánku.

»Proč tam více nedlíš, Pane můj? Kdo tě vypověděl, vypudil, úctu svátostnou Ti odňal, ji jako modloslužbu zostudil?« Povzdechna, modlím se za ubohou zemi a její obyvatele.

Pohleď, tamto vystupují staré chrámy Warena — někdejší kostel Panny Marie a sv. Jiří. Okolo kostelů rozkládá se městečko asi s 8—9 tisíci obyvateli, z nichž přes 100 katolíků a v okolí ve dvorcích přes 1000 — nemajících pravidelných služeb Božích, vlastně žádných!

A proč? Račte dovoliti, abych o tom dnes pomlčel — musím cestovati dále!

Jsou skoro již 2 hodiny s poledne — rád bych něco jedl a pil — ale nesu nejsvětější svátost. Než když to později býti musí, zajisté, že svolí k tomu Ten, jenž zázračně zástupy chlebem na poušti nasýtil. Dnes se však obávám déle na nádraží prodlévati. Parník odjíždí v půl třetí a cesta z dráhy k přístavu není mi dosti

povědoma; jistý muž ukazuje mi ji s pravou meklenburskou přívětivostí, za čtvrt hodiny stojím na břehu před malým parníkem. »Pěkný mlýnek kávový« jmenuje ho jistý pán se mnou vstupující.

»A co je tu za vodu zde ve vnitrozemí pro parolodě dost velikou!«

»Račte nahlédnouii opět do mapy! Vidíte zde to jezero? Jest to jezero Müritzské, několik čtverečních mil rozsáhlé a dnes dosti nepokojné, že vlny silným větrem rozechvěné mocně se rozbijí o břeh a náš parníček skáče jako oř v jezdišti vycvičený. Posud mírní silný řetěz na břehu připevněný jeho zpupnost, až konečně zavzní zvonek a písknutí znamená dá k odjezdu, tu řetěz povolí a již se naše loď houpá ve vlnícím se moři.«

Slabý stín neblahého tušení o blížícím se neštěstí kmitne náhle duší mou. Hrozí snad ošklivá nemoc mořská anebo přijde bouře, loď se rozkotá a pohřbí nás cestující ve vlnách jezerních? Než k čemu tyto pošetilé myšlenky? Na mé hrudi odpočívá tentýž Spasitel na jezeru Müritzském jako Genezaretském, jenž rozbouřeným vlnám rozkázal a stalo se utišení veliké. A skutečně jízda uplynula co nejlépe. Když jsme asi středu jezera dosáhli, ochabnul vítr a vlny se upokojily. Mohl jsem se hlavní díl brevíře ze zítřejšího dne již předem pomodliti — modlí se to tak nábožně na té rozsáhlé hladině. Spolucestující pohlédli někdy pokradmu na pilného čtenáře; o brevíři a svátosti neví ničeho.

Po dvě a půl hodinové jízdě dospěli jsme do Röblu. Na přístavišti mne bude zajisté někdo z domácích nemocného očekávati, aby mne k němu doprovodil, pak bude sv. obřad, jak doufám brzo vykonán a pak — ano pak se důkladně posilníme. Jsou 4 hodiny odpoledne a vítr jezerní působí ještě větší hlad, nežli dlouhá doba od snídaně.

Přistáli jsme. Lidí stojí na břehu dost, ale neznám žádného a žádný mne. Vystoupím a přecházím sem a tam. Až se zástup rozejde, zůstane snad někdo, jenž na mne čeká. A skutečně zůstal jeden; ale ten jeden jsem byl já sám a žádný se o mne nestaral, když se již i ten poslední sluha zdejších hostinců marně pokusil, aby mne do některého zavedl.

Co nyní? Röbl čítá 4000 obyvatelů, mezi nimiž přece není možno hledati nemocného, jehož jméno mi neznámo. V telegramu žádný nebyl jmenován, což za našich poměrů není nápadné. Z Nové Strelice bylo zajisté odesílateli telegramu nazpět telegrafováno, že přijdu z Rostoku, aby někdo pro mne přišel. Někdo tedy jistě přijíti musí — posečkejme! Ale žádný nepřišel! Nemocný jistě zemřel, zármutek je veliký; manželka pláče a zapomněla na kněze již zbytečného, anebo je evangelička anebo, anebo . . . Kolik »anebo« si ještě rozmýšleti budu, co zatím zde rozpačitě stojím, místo co bych konečně jednati měl. Jednati? Ale kde a jak?

»Mocný Bože, mně tak blízký, nedej, abych se vrátiti musil s nepořízenou! Ukaž mi, kam

se mám nyní obrátiti. Vždyť nemocný, který mne volal, Tobě náleží, neboť vlastně Ty sám jsi mne k němu volal!« Sotva jsem tento zbožný vzdech vyslovil a Nejsvětější Svátost mimovolně těsněji k srdci přitisknul, napadlo mi:

»K umírajícímu patří přece lékař, taž se lékaře.« Ptám se tedy prvního člověka, kterého potkám, po lékaři.

»Máme zde čtyři, nebo docela pět lékařů, milý pane.«

»Kde bydlí ten, jenž nejvíce léčí mezi chudinou?«

»Tamhle ten na poště, ten má snad nejvíce s chudými co dělati.«

»Na poště?« Jako by mi šupina spadla z oka mé duše! Proč na věci nejbližší vzpomeneme vždy teprv naposledy. Ovšem na poště bude vše dobře známo; odtamtud byl telegram odeslán.

Rychlým krokem a s větší cítitelnou pružností kráčím k poštovní budově — tam obdržím jistě vysvětlení. Myšlenka, že nemocný, k vůli němuž jsem tu dalekou cestu vykonal, snad již zemřel, pohroužila se vždy hlouběji do mého nitra — byloť již 5 hodin odpoledne a telegram do Nové Strelice již časně z rána musil býti odeslán.

Úředník poštovní byl velmi přívětivý a úslužný pán. Na mou otázku, zdali nějaký telegram jistého nemocného se týkající byl odeslán, odvětil: »Ano, a vy jste tedy pan farář z Rostoku?«

»Ano, Bohu díky, že o mém příchodu již víte, ale nemocného nemohu nalézt; kdo pak telegram odeslal?«

»Kdo ho odeslal? To mi není známo! Byli to dělníci, kteří ho podali a zpáteční odpověď zaplatili. Čekali asi půl hodiny, nežli se odpověď vrátila, že místo nepřítomného faráře Novostrelického Rostocký přijde. Telegram s prosbou neměl podpisu. Úředník musil se ovšem domnívati, že jedná se o věc písemně nebo ústně již umluvenou. Zpáteční telegram byl adresován na zdejší poštovní úřad. Neznám tedy odesílatele též — jak jsem již pravil, zdá se mi, že to byli dělníci a sice z okolí.«

»A žádný vzkaz nebo adresu zde nenechali?«

«Nic podobného; byli spokojeni, že obdrželi přípověď a vzdálili se.«

»Viděl a znal snad některý z nižších úředníků ony lidi?«

Poptávka ihned úslužně vykonaná, měla výsledek negativní; jen tolik se nechalo zjistiti, že ti lidé z Röblu samého býti nemohli, poněvadž by je listonoši byli znali. Věc stává se vždy záhadnější.

»Kterak se jmenují dvory v okolí? V kterých pracuje dělnictvo z ciziny? Který lékař tam obyčejně léčí?«

»Čtyři nebo pět dvorů mi bylo jmenováno, o něž by se jednalo.«

»Jak daleko jsou tyto dvory odtud vzdáleny?« »Jednu až jednu a půl hodiny!« »A jak

daleko jsou vzdáleny od sebe?« »Též jednu nebo dvě hodiny.«

»O nebesa, jak se to dnes skončí? O Ježíši, Pane můj, pomoz, snažně tě prosím, pomoz!«

Poslední slova byla ovšem tiše pronesena, více jako modlitba k Pánu mému o nejsv. Svátosti vroucně myšlena. A On opět pomohl! Když jsem se již chystal, abych k některému z jmenovaných mi lékařů došel a nějakého vysvětlení obdržel, volal pošt mistr pln laskavosti a soucitu se mnou a s nemocným: »Pane faráři, s jedním dvorem zde na blízku jsme spojeni telefonem; snad nám tamější lidé vysvětlení dáti mohou; na všechnen způsob máme, kdyby poptávka zůstala bez výsledku, o jeden dvorec méně, o kterém by se uvažovalo. Mám telefonovati?«

»O prosím uctivě!«

Za dvě vteřiny byla odpověď zde: »Zde není žádný nemocen, ale v sousedním dvorci propukla hlavnička. Jest zde právě vrchní dozorce tohoto dvora, chceme se tázati v jeho budově.«

Následuje dlouhá tichá čtvrt hodinka. O kež by odpověď zněla: »Ano«; přijde-li záporná, jsou pak ovšem dva dvory vyjmuty a počet záhadných zmenšil se o polovičku. Pak se může jen ještě jeden zdejší lékař vzíti v úvahu a pak, ano pak musí se s mathematickou nutností jistý výsledek docílit. Ovšem shoduje-li se domněnka, že nemocný, který mne zavolati dal, na některém z těchto dvorů se nachází; ne-li, začínám počítati s možností, že musím, abych se marně do Ro-

stoku nevrátil s nejsv. Svátostí v hostinci zůstatí přes noc a zítra dále pátrati. Mezitím plynuly a hrnuly se všemožné vzdechy, střelné modlitbičky, naučené i samodělané k božskému Srdci Páně.

»Klink, klink!« telefon odpovídá: »Polský dělník povážlivě nemocen, prosil o svátosti!«

»Bohu dík! — Teď ho máme, nyní rychle k němu! Ale jak? Pěšky již nemohu, aspoň ne bez občerstvení — klesám samou starostí.«

»Memohl byste, pane dozorce, pro mne poslati povoz?«

»Lituji velice, všechny vozy a koně jsou mimo dvůr. Než-li se vrátí a dojedou k vám, mohl byste býti již povozem z Rödлу. A je toho třeba — nemocnému se vede špatně!«

»Pan vrchní má pravdu. Kde pak bych mohl dostati příležitost a co asi stojí?«

»To také nebude právě tak snadno. Vše, co koněm sluje, jest po špatném počasí minulých dní a jak se zdá, ještě špatnějších dní, včera a dnes se svážením zaměstnáno. Ale poštovní musí míti koně pohotově a bude to státi 15 marků.

»15 marků? Tolik peněz nemám ani sebou!«

»Nic nevadí; úvěr máte tím větší!«

Ačkoliv tato lichotivá poznámka mé skleslé svědomí trochu povznesla, otálím ještě maličko, tu však vystupuje obraz bledého nemocného před duši mou, jak ve své opuštěnosti po svém Spasiteli touží, a rozpaky mizí.

»Kde bydlí poštovní?«

«Nedaleko odtud!«

Jdu! V tom spěchá za mnou jistý muž, šeptaje mi: »Za branou bydlí člověk, který má jednoho koně, mladé zvíře k těžké práci polní ještě se nehodící, běží jako vítr a 15 marků to také nestojí.«

»To by se pro mne hodilo, dovedte mne tam!«

Na mou prosbu odpověděl překvapený majitel koně radostně: »Velmi rád! Právě jsem uvažoval, kam bych si dnes vyjel. Koník již dva dni stojí a je v konírně již tak rozpustilý, že by mne byl dnes skoro kousnul a kopnul. Ten musí ven, čím dále tím lépe. Obávati se nemusíte, mám pevnou ruku. A co to stojí? Vlastně nic, vždyt mně je vítáno, že vás mohu vzít někam sebou; ale když právě chcete, dejte mi 3 marky, je to snad mnoho?«

»O nikoliv, ale nyní rychle! Bohu dík, že jsme tak daleko?«

Za pět minut jsme k odjezdu připraveni — koník plní svou povinnost — běží, letí, skáče, myslím, že se vozík roztrhne.

Konečně jsme na místě; je 7 hodin večer. Nemocný ještě žije, je poměrně čilý, aspoň při dobrém vědomí, což je především pro sv. úkol nejpotřebnější.

Nikdy nezapomenu, jak se oko jeho radostně zalesklo, když mne spatřil. »To je dobře, již jsem myslel, že musím zemřít jako dobytek,« pravil, používaje obrazu ze svého zaměstnání vzatého.

Mé vědomosti o polštině, ač nepatrné a jeho v němčině pomohly při sv. zpovědi. Ale proto

přece trvá udílení ostatních svátostí trochu déle, než v zemích ryze katolických.

Rozbalování věcí z kapes, oblékání kněžského oděvu, úprava stolu vyžaduje vždy nějaký čas, podobně i skládání věcí po skončeném úkolu.

Mimo toho nebylo zde žádného, kdo by pomohl, a modlitby přípravné, jakož i díkyčinění trvají též zvlášť při jazykových obtížích poněkud déle. I předčítám pomalu a zřetelně z polské modlitební knihy, bezpochyby s výslovností strašně nesprávnou. Ale co na tom? Zvuky mateřské řeči v těchto posvátných věcech, které ho zbožná matka nejprv znáti učila, nahražují celou mluvnici a jednotlivé výrazy vniknou hlouběji do duše, nežli řeč velmi krásně, ale v cizím jazyku složená.

Z nápisu poznám, co před a po zpovědi, před a po sv. přijímání atd. modliti se mám, obsahu sice nerozumím; on však rozumí všecko a správně a velmi zbožně vyslovuje, co mu předřikávám.

Sv. obřady ukončeny k obapolné spokojenosti. On mi bez přestání ruku vděčně líbá a vroucně děkuje, jakoby s prorokem Simeonem říci chtěl: »Nyní propustíš, o Pane, služebníka svého v pokoji — nyní chci zemřít!«

»Ale panie proboszcz, něco mi ještě musíš slíbiti, ano slíbiti.« Hlas nemocného při posledním slovu jakoby sesílil. »Co si přeješ?« tázal jsem se.

»Ty musíš přijíti opět — nazpět — mne pohřbít, ne zahrabati jako zvíře.« Položiv se

namahavě na stranu, vytáhl z podhlavničky malý sáček. »Vezmi zde peníze na můj pohřeb!«

Usmál jsem se, ačkoliv mi pohnutím oči zvlhly.

»Prozatím tě ještě nepohřbím, poněvadž ještě žiješ, ale zemřeš li, pak ti přijdu na pohřeb, to ti slibuji, do té doby si své peníze klidně podrž.«

Ukončivše svou práci, shromáždili se pone náhlu i ostatní katoličtí dělníci, těšíce se, že všecko šťastně vykonáno. I lékař se dostavil; uznal stav nemoce za povážlivý, ale ne horší, než při poslední návštěvě, vyslovil se, že naděje na uzdravení, ač malá, není přece vyloučena. A skutečně po přijetí sv. svátosti se nemocný uklidnil a usnul. Spal, jak jsem později slyšel, dlouho a probudil se, jsa zachráněn. Štolu pohřební jsem neobdržel, ale upřímný pozdrav a vřelý dík od udraveného.

»Pane faráři, bude čas; kůň mi již nechce tiše stát!«

Tato slova mého vozky ukončila naše loučení. Rychle tedy na vůz a již uháníme tryskem k Röblu. Jízda byla krásná, ale příteli, neměj mi to za zlé, přiznám-li se, že jsem měl veliký hlad, který jsem konečně v hostinci upokojil.

Odpočívám! K tělesnému posilnění přidružilo se i příjemné sebevědomí, že jsem obtížnou povinnost šťastně vykonal.

»Vykonal? Vždyť sedíte ještě v Röblu. Zůstanete zde, nebo pojedete v noci nazpět?«

Upřímně řečeno, zůstal bych zde rád, abych své rozptýlené ovečky vyhledal a navštívil. Do zdejšího tak nesnadno dostižitelného kraje mého

missijního okresu přicházívám zřídka, je pro mne skoro »terra incognita« země neznámá, a přece i dost katolíků zde bydlí.

Příležitost je přízniva, chci ji použít, toť má pastýřská povinnost . . . Avšak nemohu, musím nazpět do Rostoku. Zítř ráno přijdou věřící z daleka na mši sv. a k zpovědi, jenž se již dávno ohlásili, aby při svém příchodu kněze skutečně našli; přislíbil jsem a nyní pozdě v noci telegrafováním se nenechá věc změnit. O kéž bychom byli dva duchovní! Jaké štěstí pro naše ovečky!

Doufejme, že s pomocí Boží a s podporou dobrých lidí nadejde doba, kdy možno bude, aby nám biskup druhého kněze dal z nemnohých, kteří mu jsou k volnému použití, kdy světská vrchnost nebude klásti překážky a především, kdy bude dosti prostředků na udržování druhého duchovního.

Nazpět jsem jel s poštou až na nádraží Waremské, pak dráhou do Rostoka. Byly čtyři hodiny z rána, když jsem doma ve své ložnici ulehнул ke klidnému spánku.

Uděliv druhý den přihlášeným a ku mši sv. shromážděným věřícím sv. svátosti, vsednul jsem opět na dráhu, abych navštívil nejdůstojnějšího pana biskupa v blízkém lázeňském městě dlícího, s nímž jsem se o některých důležitých věcech poraditi chtěl.

Tak to jde dále a dále, týden za týdnem, rok za rokem.

Roč. XI.

Čís. 2.—4.

Vycházejí šestkrát do roka ve volných lhůtách. Předplácí se na celý rok 60 h, do něm. zemí 70 h, do ostatních zemí 80 h. — Jednotlivá čísla stojí 10 h, do něm. zemí 12 h, do ostatních zemí 15 h.

□ HLASY □
SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze 570-II.
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci u Prahy
• Administrace Praha, čís. 570-II., Žitná ulice.

O božské Prozřetelnosti.

Osm populárně apologetických rozprav.

Napsal

JAN FÄHNRICH, farář v Krnsku.

V PRAZE, 1911.

Tiskem a nákladem družstva Vlast.

Použito bylo :

**I. P. Wilmers S. J. ; Lehrbuch der Religion. Verlag
Aschendorf in Münster.**

**II. Franz Wetzel: Die unsichtbare Hand. Verlag
Dorn-Ravensburg.**

**III. Dr. Paul von Keppler : Mehr Freude. Verlag Herder-
Freiburg.**

1. Vše přichází s hůry.

Byl jednou zbožný zedník. Kdykoliv jej něco nemilého potkalo, říkaval: »Vše přichází s hůry.« Nikdy nereptal. Soudruzi si jej často dobírali.

Jednoho dne seděl s nimi při skrovném obědě ve staveništi a nevšíml si, jak se k němu přiloudil pes a popadnuv jeho chléb, utekl. »Vid', to přišlo také s hůry,« volal jeden ze soudruhů za utíkajícím zedníkem. Sotva však dořekl, naklonila se nově vystavená zeď a s hrozným rachotem zřítla se na posměváčka a jeho soudruhy. Všichni byli těžce zraněni, rouhavý posměváček zabit. Zbožný zedník však kleknuv, děkoval Bohu za zázračnou ochraňu. Modlitbu skončil slovy: »Vše přichází s hůry.«

I.

Nad námi jest Bůh, který svět stvořil a jej zachovává. Veliký a podivuhodný jest Bůh ve všemohoucnosti své; vše co chce, to provádí jediné svou vůlí. Egyptské pyramidy, kolos na Rhodu, chrám sv. Petra v Římě, Escorial a Al-

hambra ve Španělsku — co tisíc rukou na tom musilo pracovati, co nástrojů bylo zapotřebí, co materiálu sneseno, co potu to stálo, co roků uběhlo, než vše bylo skončeno! Má snad proto člověk příčinu pyšně pozvédati hlavu svou? *Pojďte, ukáži vám jiného stavitele.* Základ, na kterém staví, je pouhé nic. Hlubiny, ze kterých vynáší hojný materiál, z něhož tvoří zemi, vzduch, nebe, moře, zvířata a rostlinstvo, jsou hlubiny pouhého nic. A nepotřebuje žádné cizí ruky, žádného nástroje, žádné námahy a žádného času. Jedinký akt vůle »Fiat« (»budiž«) — a nezměrný kolos zemský se svou pevninou i spoustami vod vznáší se v prostoru všehomíra.

»On rozpíná pŕlnoční stranu nad prázdnem a zavěšuje zemi nad pouhým nic.« (Job 26, 7.) A vzduch je tu kolokol zemi obkličující a milliony opeřených zpěváčků oživený. A oceán jest tu a valí mocně vzdouvající se vlny, jakoby zemi ve vzteku svém pohliti chtěl. »Budiž« — a nebe se klene a slunce jako zářící královna majestátně ubírá se po nekonečné dráze své a vystřídáno bývá za noci snivým měsícem a milými hvězdami. »A slovem Hospodinovým upevněna jsou nebésa a dechem jeho úst všechna jejich krása,« volá v nadšení král David.

Ale táž všemohoucnost, která stvořila svět, působí též, že svět i dále trvá, pokud ona chce. Jako svět jest stvořen z ničeho, tak v nic by opět se rozpadl, kdyby ruka Boží ho neustále

nedržela. Balvan zůstane tak dlouho ve výši, pokud je podpírán; odejmi podporu, ihned sletí dle zákona tíže do hlubiny. Bije-li proto naše srdce bez přestání, stojí-li hory a se nekácí, neztratilo li slunce po tolik let svých paprsků a neustále svým světlem a teplem oblažuje pozemčany, děje se to proto, že Bůh to vše drží, řídí a vede, že všemohoucnost jeho bez ustání dále působí.

Bůh zachovává svět potud, pokud se mu líbí. Trvání světa jest jediné na jeho vůli závislé. Pokud Bůh chce, svítí slunce, měsíc, hvězdy a jása země vždy v obnovující se kráse. Odvrátí-li ruku svou, zmizí svět beze stopy, jako kouř ve vzduchu! Pokud Všemoucí člověka drží, raduje se tento ze života, odvrátí-li se od něho, klesne v hrob.

Přemýšleli jste již někdy o tom? Děkovali jste již Bohu za to, že vás dosud tak milostně zachovával, a nedal v hříších vám zahynouti?

Děkuješ Bohu každého rána, že ti nový daroval den? Děkuješ mu na večer, že šťastně pro tebe minul a nepřinesl tobě smrt? Či chceš nadále Boha urážeti, svého stvořitele a zachovatele těžkými hříchy hněvati, svého Pána, který každé chvíle může svoji všemoucí ruku od tebe odvrátiti? — pak veta jest po tobě. Myslete si muže, jenž v ruce drží děcko nad hroznou propastí; nechá-li je vypadnouti, sletí neodvratně do děsné hlubiny.

Odváží se snad to dítě muže, který je drží, urážeti, jemu spílati, jej drážditi? Vidiš, v takovém nebezpečí jsi ty. Tvůj život je závislý na vůli Boží; visí jako na nitce, za kterou ruka Boží tě drží nad propastí smrti. Vztáhne-li nazpět ruku svou, jest konec s tebou. A tu bys chtěl znovu a znovu jej urážeti, v hříších bezstarostně dále žíti? —

Bylo to v Americe roku 1880. Jistý soused požadoval konduktéra na dráze, by z nejbližšího města mu něco přinesl. »Pozitří to máte míti,« odpověděl konduktér. »Dobře tedy, dá-li Pán Bůh, pozitří na shledanou.« »Ať dá Bůh nebo nedá,« volal rouhavě konduktér. — »Ale přece jest nutno, aby Bůh dal, vás zdravého zachoval a vám vrátiti se dopřál.« — »A já pravím, že pozitří jsem zde a žádanou věc vám přinesu; ať chce Bůh nebo ne.«

Konduktér na to odjel. Druhého dne byl konduktér mrtev. Při jízdě usedl do prázdného vozu, kde usnul. Vlák mezi tím vyšinul se z kolejí a sletěl po vysokém náspu; raněných bylo mnoho, jen on byl mrtev.

Mladý tkadlec zasedl v poledne s matkou k obědu. »Maminko,« řekl vstávaje od stolu, »za 5 minut jsem s tímto kusem plátna hotov.« — »Ano,« odpověděla matka, »ale musíš říci: dá-li Pán Bůh.« — »Ach co,« vzkřikl mladík zlostně, »ať dá, nebo nedá, za 5 minut jsem hotov.« — Zasedl ke stavu; nešťastnou náhodou zapletl

nohu mezi šlapadlo a stav, spadl se stolice a zlomil si nohu. Kus plátka za pět minut nedodělal! Teprve za 7 neděl, když ponejprv po nemoci mohl ke stavu zase usednouti.

II.

Bůh jest to, který svět spravuje. O vše se stará, vše řídí a vede moudrou dobrotou k cíli, pro který svět stvořil. Bůh stará se o všechno: Stará se o rostliny. »Pohledte na lilie polní,« praví Kristus, »nepracují ani nepředou, a přece pravím vám, ani Šalamoun ve vší slávě své nebyl oděn jako jedna z nich.«

Co tu rostlin, malých a velkých, o všechny Bůh se stará, posílá déšť a slunce jas, dává jim vzrůst a zdar, tak že dostanou svou podobu, barvu i velikost, která jim je přiměřená.

Bůh stará se o zvířata. A co jich jest na světě. Podle přírodovědců jest jenom brouků 77 tisíc druhů. A všechna ta zvířata chtějí denně potravu a jak rozdílné chutě mají. Jedno chce to, jiné ono. A o všechny Bůh pečuje. »Pohledte,« praví, »na ptáky nebeské. Nesejí, aniž žnou, aniž shromažďují do stodol a otec nebeský krmí je.« (Mat. 6. 7.) Ale co v zimě počnou? I o to postaráno, aby žádné hladem nebo zimou nezhylo. Některá zvířata oddávají se zimnímu spánku, jiná dostanou teplejší roucho aneb si dovedou pod sněhem potravu nalézt, jiná mají již v létě pud, že zásobují se na zimu; zase jiná odchá-

zejí do jiných krajin. Neznají kalendáře a přece ví, kdy čas k odchodu, neučili se zeměpisu a najdou přece pravou cestu.

Zvláště však pečuje Bůh o člověka, nejvznešenějšího tvora na zemi, pečuje o jeho šat, pokrm i přístřeší. Nade vším drží mocnou svou pravici a není živočicha sebe nepatrnějšího, jehož Bůh by se neujímal. »Bůh učinil malého i velkého a stará se stejně o všechny. A skoro se zdá, že Bůh zvláště pečuje o malé nepatrné lidi, Zneuznané muže, jako Josefa, Mojžíše, Davida, Daniela povýšil z nejhlubšího ponížení k nejvyššímu důstojenství, chudým pastýřům oznamuje narození Vykupitelovo, prosté rybáře povolává k úřadu apoštolskému; chudou dívku volí si za matku; chudým zvěstuje evangelium, pokorným dává milost svou. »Z prachu pozvedá chudého a posazuje jej vedle knížete, vedle knížete svého lidu.« (Žalm 112, 8.)

Není to pro nás velkou útěchou? Máme snad ztráceti naději a důvěru v Boha a oddávati se malomyslnosti a zoufalství? Máme se snad tázati jako pohané: »Co budeme jísti, co budeme píti?« O nikoliv, doufejte v Boha.

»Vrzte starosti své na Pána, neboť on stará se o vás,« napomíná sv. Petr. Ovšem, nesmíte položiti ruce v klín a čekati, až pečení ptáci vám budou lítati do úst. Ne, ne, musíte přemýšleti a jednati, pracovati a namáhati se. Právě v tom spočívá úmysl Boží. Bůh chce lidem pomoci

silou a vlohami jim danými; nedal jim přece nadarmo rozum a sílu k práci. Koná li však člověk své, pak bude i Bůh své konati a o něho se starati.

Roku 1843 v měsíci dubnu vstupoval vznešený muž do bídne chatrče v předměstí mnichovském, aby tam hledal útočiště před deštěm. Žena v chatrči nabídla cizinci židli a prosila, aby jen sečkal v chudé jizbě, až dešť přestane. Velké utrpení zíralo z očí ženy. »Proč jste tak smutna?« tázal se cizinec. »Ach,« odvětila žena, »neštěstím přišli jsme o všechno; zabředli jsme do dluhů a pozitří má nám všechno v soudní dražbě býti prodáno. Můj muž hledá již po celé týdny práci, ale marně.«

V tom vkročil muž do světnice a poznal v cizinci Ludvíka I., krále bavorského.

V pohnutí vrhl se mu k nohous. Král však odvětil: »Neděkujte mně, děkujte Bohu, že seslal tento déšť, který mne přivedl do vašeho středu. Přijďte zítra ke dvoru a tam se vám pomůže.«

Bůh vede konečně vše k cíli, pro který svět stvořil, totiž k své slávě a k dobru lidí. On jest nejvyšším Pánem, jeho vůli musí se vše podrobiti, on drží vše ve své pravici a řídí všecko v přírodě i v lidském životě. On vykázal hvězdám jejich cestu a »z oblak sobě činí stupeň a chodí na perutích větrů.« (Žalm 103, 4. 5) On jest všemocný Pán, jemuž nemožno na odpor se stavěti; »neboť jako prášek na váze, tak před ním jest

okršlek země a jako krůpěj rosy před svítáním, která sestupuje k zemi.« (Sirach II. 21.—24.) »On všecko vede a řídí, na vše pomýšlí i na věci nejmenší a nejnepatrnější; on pečuje o každého jednotlivého člověka tak, jakoby jen o něho starati se měl, a stejnou péči věnuje všem, jako každému jednotlivci,« praví učitel církevní sv. Augustin. Nic tedy nemůže ujíti vládě Boží, nic neděje se náhodou anebo slepou nutností, nic neděje se, co by Bůh od věčnosti nepředvídal; nic, čeho by on nechtěl nebo nedopustil; bez vůle otce nebeského nepadne ani vrabec na zemi, ani vlas s hlavy. Vše, co se stane, jest řízení a vůle Boží. »Tvoje prozřetelnosti, Otče, spravuje všecko.« (Sap. 14, 3.) »Dosahuje mocně od konce do konce a řídí všecko líbezně.« (Sap. 8. 1.)

A dobře jest, že Bůh všecko řídí a vede. Jáký nepořádek by povstal, kdyby lidé měli vládu v rukou! Nechej na př. ať lidé několik dnů dělají povětrnost: tu by chtěl jeden krásné počasí, poněvadž bude pokrývati dům; paní sousedka by si ale poroučela déšť pro zeleninu svou. Hostinský potřebuje horko, turista zas počasí chladnější. Na řepné pole by mělo pršet, vedle na obilí slunce svítit. Sklenář by si přál aspoň jednou v týdnu řádné krupobití. Ne, dobře jest, že Bůh svět spravuje. Proto chvalme Boha v každou chvíli: »Bůh spravuje mne a nic nebude mi scházeti. Kdybych uprostřed smrti chodil, nebudu se báti zlého, neboť ty se mnou jsi, o Pane.«

Jistý přítel Napoleonův varoval císaře před tažením na Rusko. Napoleon se smál. »Nu, uhlídáme,« vece přítel, »člověk míní, Pán Bůh mění.« »Já míním, ale také měním,« zvolal zlostně mocný císař.

Ustrnut nad těmito slovy, pomyslí si přítel císařův: »Člověk, který tak se zapomíná, dospěl k vratkému bodu svého štěstí, neboť Bůh nemůže připustiti, aby smrtelník se honosil mocí, která toliko jemu přísluší.« A tak to také bylo. V Rusku shasla hvězda Napoleonova a na osamělém ostrově sv. Heleny jistě doznal pyšný muž, že člověk sice míní, ale *Bůh* mění.

Tato neviditelná ruka vede i nás. Na člověku jest, aby ochotně dal se vésti. Co pomůže nářek na špatné časy? Skloň hlavu svou před mocnou pravicí Boží a po zlých dnech vysvitne jistě slunko radosti.

II. Prozřetelnost Boží v životě jednotlivých lidí.

»Où la sagesse est infinie, il n'y a pas de place pour le hasard,« »kde jest nekonečná moudrost, tam není místa pro náhodu,« praví duchaplný biskup Meaux-ský Bossuet. Není žádné náhody. »Náhoda je bohem bláznů,« pravil kdys pruský král Bedřich I.

Bůh řídí a vede vše k cíli, pro který svět stvořil, totiž ku své slávě a k dobru lidí.

Mnozí snad řeknou: »To by měl Bůh mnoho práce, kdyby o každý vlásek, o každého červíčka, o každé zrnko písku se starati chtěl. Blázni! Zapomínají, že *před Bohem »všichni národové jsou jako by nebyli, tak jsou před ním, a jako nic a prázdnota jmíni jsou jemu.*« (Isais 40. 17.). Kdo tak smýšlí, ten nezná bytosti Boží a představuje si Boha, jako pouhého člověka, anebo se Bohu rouhá, tvrdí-li, že Bůh jest příliš vznešený, než aby uznal tvory, jež ve své neskonalé lásce stvořil, za hodny jediného pohledu. »Nesluší-li se pro něho o tvory se starati, slušelo by se tím méně je stvořiti,« poznamenává sv. Ambrož. Jest to tedy dle svědectví rozumu a zjevení nekonečně moudrá Prozřetelnost, která »hračkou na světě« vše řídí, která velkého i malého, mocného i slabého, celé národy i jednotlivce k věčnému jich cíli vede. *Pozorujme řízení Boží v životě jednotlivých lidí.*

I.

»Srdce člověka přemýšlí o cestě své; ale Hospodin spravuje cesty jeho« (Přísl. 16. 9.), t. j. člověk si dělá plány, chce podniknouti to neb ono, zda se to však podaří, to záleží na Bohu. Dobře praví lidové přísloví: »Člověk míní, Pán Bůh mění.«

Otec posílá Josefa, aby se podíval na bratry. Josef však nevrátil se více domů, nýbrž cesta ho vedla do Egypta do domu Putifarova, odamtud do žaláře, ze žaláře na trůn.

Jakob odstěhoval se do Egypta. Tak byli jeho potomci připraveni pro vznešené své povolání, pro které byli určeni! Kdyby byli zůstali v zemi Kanaan, byli by se rozptýlili mezi pohaný a tím by buďto odpadli od Boha, nebo by byli vyhubeni; nikdy by se nevyvinuli v národ celistvý a samostatný.

Zbožná Ruth přišla na pole Boozovo. Tak se stalo, že provdala se za muže hodného a spravedlivého a stala se pramáti božského Spasitele. Saul, hledající oslice svého otce, nalézá korunu královskou. Kdo by býval řekl, že David, nepatrný pastevec, bude povolán na dvůr královský. Pohanský císař Augustus vydává rozkaz, aby obyvatelé země židovské byli sčítáni. Tento rozkaz byl vykonán právě v té době, když narození Páně se blížilo. V poslušnosti vůči představeným odebrala se Maria s Josefem do města Betléma, královského to rodiště předka svého Davida, aby se tam přihlásila. Tak mimoděk přispěl pohan, že vyplnila se slova proroka Micheáše, že Spasitel se narodí v Betlémě. Ježíš nechtěl a neměl předčasně zemřít. Proto bděla nad ním božská Prozřetelnost a chránila ho před krutostí Herodesovou. Kdyby býval kdo Šavlovi, který pln vzteku a zášti křesťany krvavě pronásledoval, řekl: »Prve než do Damašku přijdeš, budeš již v srdci svým křesťanem,« — tento zuřivec byl by jistě tomu nevěřil. A přece se tak stalo. Vidíte, jak podivné jest řízení Boží.

II.

To vidíme dále v životě dvou mužů z církevních dějin, z nichž jeden, Patrik, obrátil Irsko na víru křesťanskou, druhý pak, Gallus, stal se zakladatelem světoznámého kláštera St. Gallen ve Švýcarsku.

Zvlášť podivuhodné jsou cesty, po nichž Bůh vedl sv. Patrika. Jeho otčinou bylo Škotsko. Když mu bylo 16 let, byl zajat tlupou lupičů a jako otrok prodán do Irska. Tam pásal ovce. V prázdné chvíli vždy se vroucně modlíval. Tak uplynulo 7 let. V kruté službě měl dosti příležitosti cvičiti se v sebezapírání a trpělivosti. Stával se vždy dokonalejším.

Irsko bylo tehdy z větší části dosud pohanské. To bylo zbožnému pastýři ovcí nevýslovně líto a proto toužil státi se pastýřem duší. Utekl konečně svému tyranovi a odebral se do Gallie (nynější Francie), aby tam se oddal studiu. V klášteře sv. Martina v Marmoutieru, poblíž města Tours dostalo se mladíku vlídného přijetí. Připraviv se zde náležitě na úřad kazatelský, odešel do Říma, ale teprv za papeže Celestýna poslán byl do Irska, aby zvěstoval tam učení Kristovo. Stal se prvním biskupem »zeleného ostrova«. Pln zmužilosti a důvěry v Boha dal se do práce. Přistál na jihovýchodním břehu ostrova, ale byv přivítán kamením a nadávkami pohanských obyvatelů, obrátil se k severu. — U dnešního města Downpatrik podařilo se mu

získati pro křesťanství náčelníka oné krajiny. Zde vystavěl též první křesťanský kostel. A nyní procházel jako vítěz celý ostrov, všude kázal, zázraky konal, křtil a zakládal kostely.

Ušel mnohým a velikým nebezpečenstvím. Získal celý ostrov víře křesťanské a ještě dnes jest ctěn jako apoštol a otec Irčanů. Tento světec zemřel r. 493. ve věku 120 let.

Kolem roku 600. přišli Kolumban a Gallus z irského kláštera Bangoru do Gallie. Byvše odtud zahnáni, usadili se po dlouhém bloudění poblíž jezera curyšského ve Švýcarsku; později v Brengenci u jezera bodamského, kde našli malou kapli, zasvěcenou sv. Aurelii. Zde se usadivše, učili okolní obyvatelstvo vzdělávání polí a zahrad, rybolovu a jiným věcem, kázali jim učení Kristovo a porazili modly.

R. 612 šel Kolumban s několika druhy do Italie, kde založil klášter Bobbio a zemřel r. 615. Gallus pro nemoc zůstal u jezera bodamského a tak stal se zakladatelem kláštera St. Gallen a apoštolem Německa. Nemoc jeho přinesla zdraví duše jiným.

III.

I obyčejný život hlásá nám v nesčíslných příkladech, že neviditelná ruka Boží vše vede a řídí. Roku 1848 vypukla v Paříži revoluce. 25. června chtěl tamnější arcibiskup Monseigneur Affre zabrániti neustálému krveprolívání. Byl proto od jakéhosi Laforce zastřelen, Vrah odešel

později do Kalifornie, aby tam hledal zlato. Štěstí mu přálo. Vraceje se s velikými zásobami zlata domů, byl lupiči přepaden, oloupen a zastřelen. Syn jeho ohromen tímto hrozným osudem svého otce, upadl v šílenství a zemřel v ústavu choromyslných.

Prvního ledna 1881 zemřel Blanqui, který vydal heslo: »Ni Dieu, ni maître«, »Žádný Bůh, žádný Pán«. 1. ledna 1882 zemřel seinský praefekt Herold, známý lupič francouzských klášterů. 1. ledna 1883 zemřel Gambetta, vynálezce okřídleného slova: »Le clericalisme, c' est l' ennemi«, »Klerikalismus jest nepřítel«. Není to zvláštní shoda okolností?

Abbé Beaurégard kázal v Paříži o Boží Prozřetelnosti. Několik dnů potom přišel jistý muž do jeho bytu a pravil: »Vaše kázání v neděli bylo velmi hezké, ale přece nevěřím v božskou Prozřetelnost. Jsem truhlář, mám ženu a tři děti a jsme lidé řádní a pracovití. Můj dlužník udělal bankrot a to je i konec můj. Mám závazky, které během měsíce musím vypořádati a neznám na světě nikoho, kdo by mi pomoci mohl a chtěl. Pomýšlení na hanbu, která na mne čeká, činí mi život nesnesitelným.« Kněz otevřel schránku ve skříni a vyňav z ní jistý obnos peněz, podal jej truhláři se slovy: »Příteli, zde jest 100 louisdorů. Zámožná paní mi je dala včera na chudé. Vidím v tom prst Boží.«

Kočí jeden, rodem Irčan, jezdil denně s povozem svým ulicemi londýnskými, ale znenáhla zapomínal tak na své povinnosti náboženské. Jakýsi neklid zmocnil se duše jeho. Rád by se býval vyzpovídal. Ale jak?

O štědrém dnu r. 1850 vezl ve své drožce vznešeného pána do sirotčince v Nor-woodu a zase zpět do Londýna: byl to Tomáš Grant, biskup southwark-ský. Byla tuhá zima. Kočí na kozlíku polozmrzlý, založil si ruce, aby před mrazem je chránil. Staříčkový biskup chvíli útrpně ho pozoroval. Panuje snad takový chlad i v jeho duši? Otevřev okno, počal s kočím rozmlouvati. Brzy zvěděl, že kočí již po 10 let nebyl u stolu Páně. »Není-liž pravda,« pravil vlídně biskup, »od těchto vánoc započnete život nový a ještě v tomto týdnu přijmete sv. svátosti?« »Vaše Milosti,« odvětil kočí, »nic bych neučinil tak rád, jako to. Ale nemám ani minuty volné, stále musím býti u koní. Nejsm-li s nimi na ulici, musím býti u nich ve stáji.«

»Rád tomu věřím,« vece biskup, »kde však je dobrá vůle, tam ukáže i Bůh nějakou cestu. Zadržte na chvílku své koně!« Kočí tak učinil a než se nadál, seděl biskup vedle něho na kozlíku. »Vidíte, když vy jste nemohl přijíti ke knězi, posílá ho Bůh k vám. Vykonáte nyní dobrou zpevěď, máme k tomu čas a nikdo nás neruší.« Irčan poznamenal se sv. křížem a počal se zpovídati. Tak zvolna v jízdě pokračovali. Do

tiché noci zazníval rachot kol a klidný rozhovor obou mužů. Druhého dne časně z rána přijal kočí Tělo Páně a nová radost, nový klid uhostil se v duši jeho.

Týž biskup, Tomáš Grant, přenocoval jedenkrát ve vesnické faře. Pozdě večer přišla žena a hlásila, že její sousedka jest na umření a žádá si kněze. Farář byl nemocen. Proto šel biskup sám k nemocné a zaopatřil ji. K ženě, která ho k nemocné přivedla, pravil: »Bůh vám jistě tuto laskavost odplatí, až sama budete umíratí.«

Osm let později vypravoval mladý kněz biskupovi Grantovi toto: »Předešlého týdne přišel jsem na své misionářské cestě do města, v němž bydlilo jen něco málo katolíků. Kráčeje jednou ulicí, zaslechl jsem hlasité modlení. V kročiv do domu, spatřil jsem několik mužů a žen, obstupujících lože těžce nemocné ženy a modlících se růženec. Žena již několikrát volala po knězi. Ale kde ho nalézt? Nejbližší kněz byl 20 hodin cesty vzdálen a žena každé chvíle mohla duši vypustiti. Jaký údiv, jaká radost dobrých těch lidí, když jsem mezi ně přišel. Nemocná ale vzpoměla si na slova, jež biskup Grant jí kdys řekl a která dnes doslově se vyplnila. Měl jsem ještě čas ji zaopatřiti. Krátce na to umřela.«

To je několik málo příkladů o podivuhodném řízení Božím v životě jednotlivých lidí; tisíci jiných mohli bychom je doplniti. Pravdu řekl proto na smrtelném loži znamenitý znalec staro-

žitností, Karel Stumpf — Brentano, profesor na universitě v Innomostí: »Já jako badatel měl jsem nesčíslněkrát příležitost pozorovati, jak ruka Boží do osudu lidí zasahuje.«

Tím nabývá tento, jinak nicotný a stálým změnám podrobený život lidský, zcela jiného významu a ceny, vidí-li člověk nad sebou všemohoucí a dobrotivou ruku Boží.

Takový člověk snaží se především vůli svou v soulad uvést s vůlí Boží. Kdo mimo to neustále ve stavu posvěcující milosti žije, toho Bůh svou prozřetelností zvláště vésti bude. Neboť o spravedlivém platí slovo písma: »Těm, kdož milují Boha, vše obrací se k dobrému.«

Avšak my musíme se také modliti. Ustavivá a pokorná modlitba jest ve všech pochybnostech rozhodujících nejúčinnějším prostředkem, nejjistějším vůdcem, že nebloudíme, nýbrž že jdeme dle vůle Boží. Modlitbou počínali všichni velcí mužové velké činy, důležitá rozhodnutí, poněvadž síla na Bohu se musí vyprositi. Proto není krásnějšího a útěchy plnějšího hesla pro život člověka nad slova písma: »*Poruč Hospodinu cesty své a doufej v něho. On vše učiní.*« (Žalm 36, 5) Jak často, je-li kolem nás pustá tma, přijde náhle světlo z některé strany, odkud jsme nejméně toho čekali. Jak často, když si připadáme zcela opuštěni, objeví se náhle pomoc nějakým způsobem, jehož nejméně jsme se nadáli. Jak často, když poměry naše byly úplně

zmatené a spletené, že šťastné rozuzlení se téměř nemožným zdá, vše se vyrovná tak krásně a hladce, že podiv náš nemá konce. Neviditelně a bez hluku vládne ruka Prozřetelnosti. Z okolností, jichž jsme si nevšimli, prostředky, jimiž jsme snad pohrdali, po cestách, jež skryty byly před námi, vede nás ku zdárnému cíli.

A i tehdy; když cíle v tomto životě nedosáhneme, víme, že v jiném světě jistě se ho nemineme. Pročež neztrácej nikdy mysle, nebuď nikdy truchlivý, halí-li Prozřetelnost v mlhu život tvůj. Buď ujištěn, že pokud Boha se budeš držeti, vše obrátí se ti v štěstí.

III. Řízení Boží v životě národů.

Není prý žádných zázraků více. Jest to pravda? »Zázraky dějí se denně; ale poněvadž je ustavičně vidíme, nevšímáme si jich více,« praví sv. Augustin. Jestliže slunce se nezatmí, nebo hvězdy s nebe nepadají, nebo proudy vod v běhu svém se nezastaví, nevěří se. A přece otvírá se věřícímu zraku často tam, kde zaujatý člověk ničeho nechce viděti, než pouhou náhodu slepého osudu, svět plný zázraků a Prozřetelnost všemohoucího Boha ukazuje se jak v osudech jednotlivých lidí, *tak i celých národů.*

Podívejme se zběžně do knihy dějin světových, a křesťanství objeví se skutečně tím, čím jest — vrcholem, metou dějin světových. »Účelem stvoření jest založení křesťanské církve.«

Tento výrok francouzského učence Malebranche, zní podivně, ale přece jest to pravda. Neboť církevní spisovatel Möhler praví: »Vybudovati chrám Bohu, ve kterém se Jemu jménem Krista povždy chvála pěje, to jest úkolem veškerých dějin.«

Všecky cesty, po kterých starý svět kráčel, ať byly sebe více spletené, ať si byly směru jakéhokoliv, všecky přece vedou ke Golgotě, ke Kristu. A pozorujme nitky, z nichž spleteny jsou dějiny od dob Kristových, tu vedou zase všechny zpět ke Kristu. »*Ježíš Kristus*,« praví švýcarský dějepisec, Jan Müller, »*jest klíčem celých dějin světových*.«

I.

Prve nežli Kristus na tomto světě se objevil, musilo lidstvo na příchod jeho býti připraveno. Teprv tehdy, když pohanský svět se přesvědčil, že se všemi svými bohy nemůže se osvoboditi od hříchu a zoufalství, když poznal, jak bídným jest, mohla touha po Vykupiteli naléztí místa v srdci jeho. A našla. Rozvrat římského národa koncem 4. stol. před Kristem jest známý. Mezitím co massy lidu vždy hlouběji upadaly do neřestí, volali šlechetnější z nich, jako Seneca, Virgil, Tacitus, hlasitě po Vykupiteli. Tento Vykupitel přišel v Ježíši Kristu. Ba ještě více. Bůh, tento všemožný pán na nebesích, od počátku dějin vedl národy tak, že všude musili příštímu Vykupiteli připravovati místo a dělati cestu. Že tomu tak bylo u národa židovského, o tom ne-

pochybuje nikdo. Neboť nad slunce jasnější jest, že dějiny židovského národa od prvního praotce Abrahama, až k poslednímu z proroků Janu Křtíteli, nebyly ničím jiným, než neustálou přípravou tohoto národa na příchod Vykupitelův.

Avšak i dějiny národů pohanských byly přípravou na Krista. Vidíme, jak pod ranami mocného Alexandra rozpadávají se říše asiatské; podobný osud stíhá říši Alexandrovu pod nátlakem Římanů. Římané chystají se dobýti celého světa, staví silnice až na nejzažší končiny známých zemí, nahoru až k území Skythů, Celtiberů, Bretonů. K čemu to? Aby celé velké stádo lidí pod jedním žezlem bylo sloučeno a k onomu božskému pastýři přivedeno, jenž jest Ježíš Kristus, a aby připraveny byly cesty apoštolům a jich nástupcům, po kterých by jíti mohli ku všem národům zvěstovat evangelium.

A později připravovalo se ono veliké a tajemné hnutí, jemuž říkáme stěhování národů, které však nemělo jiného účelu, než nahraditi staré, vyžilé národy novými, divokými sice, ale nezkaženými, schopnými přijmouti nové učení Kristovo a zbudovati na troskách starého světa svět nový, křesťanský.

Asi před šedesáti lety byl učený protestant G. von Schubert přítomen obřadům pašijového týdne v chrámu sv. Petra v Římě. Zajímavé jest, co o tom píše: »Když jsem v chrámu sv. Petra četl umučení Pána našeho Ježíše Krista, toto tak

prosté a dojmavé líčení jeho smrti, napadla mi myšlenka, že ti, kteří Krista soudili a odsoudili, byli Římané; že římsí vojáci to byli, kteří Spasitele na popravu vedli a před křížem na stráži stáli. Co by bývali oni Římané řekli tomu, jenž by pravil k nim: Občané římsí, kteří jste na sedmi pahorcích věčného svého města zbudovali chrámy svým bohům a paláce svým císařům, slyšte: »Tento Ježíš, jehož jste právě nejhanebnějším způsobem usmrtili, bude jedenkrát ve vašem Pantheonu jediné uctíván, chrámy vašeho Jupitera, vaší Minervy a Venuše v prach se rozpadnou a Jeho chrám na věký tam státi bude. Z kamenů, sloupů a kovu vašich chrámů vybudují chrám tomu, jehož vy jste zbičovali a na kříž přibili. A onen učedník, Šimon Petr jménem, jenž zbaběle svého mistra třikrát zapřel, půjde do vašeho města kázati dílo Ježíše Krista. Vaši spoluobčané ho zabijí. Pahorek Janiculus bude pro něho Golgothou. Ale nástupci téhož Šimona Petra budou nadále hlásati Krista ukřižovaného a právě tito nástupci seděti budou na trůně vašich císařů. — Takovému člověku, jenž by na Velký pátek býval na Golgothě něco podobného prohlásil, byli by se vysmáli jako šílenci a jej jako rouhače rovněž ukřižovali« — A přece všecko do poslední písmeny se vyplnilo.

Tak směřují všechny linie na božské stavbě dějin světových ke Kristu Ježíši. Staré dějiny jsou dějinami přípravy na Krista. Vidíme tu ná-

rody, jak po tisíciletí pracují na stavbě vlastní své slávy a vlády, a ejhle! — povstává z toho veliká stavba křesťanství. Vidíme tu národy, jak v potu tváře se namáhají, aby položili hodně hluboko základy svých říší a ejhle — stávají se z toho základní kameny říše Kristovy.

Skutečně to jest největším zázrakem v dějinách, že všechno, volky nevolky, Kristu sloužiti musí; to jest to nejsvětější ponaučení, které čerpáme ze starých dějin, že Kristus jest centrem, středem dějin světových.

II.

Starý věk před Kristem byl přípravou na Krista. Století pozdější tihnou k němu jako body v kruhu k svému středu. Cílem středověku, středem všech jeho myšlének, východištěm všech jeho velikolepých snah byla církev. A když středověk dochází k svému konci, tu klade se veliký, a poslední kámen, objevení Ameriky, aby všechny body veliké světové periferie na Krista směřovaly. A právě tato okolnost to byla, která středověk činila velikým. Co se mu dnes vytýká, že byl příliš nábožným, příliš náboženským, to bylo jeho největší slávou. Nebo jenom náboženské smýšlení mohlo vyhotoviti ono dílo, ony skutky, mohlo sploditi ony hrdiny a hrdinky, které po celý středověk defilují před naší duší. A dobře jest, že mnohé z jeho pomníků dodnes stojí před našima očima, dobře jest, že ohromný dóm

v Praze, ve Vídni, v Kolíně n. R. dosud ještě pevně stojí na svém základě a ve své kamenné velebnosti a mohutnosti každého nevěřícího pozorovatele zarazí, — jinak by neduživá pochybovačnost našeho století »nepochopitelně« dokázala, že v oné barbarské a temné době tak velikolepá a harmonicky sestavená stavba nikdy by nemohla povstati. Chyby se dělaly všude a za každé doby. Ale předně nesmí se chyby ty přisovati na účet náboženství a za druhé zmizí jako mlhy před jasnou blahodárných a slavných činů tehdejší křesťanské doby. Císařové a králové, zdobení všemi ctnostmi panovníka a otce rodiny, chodí bez bázně mezi své poddané, aby práva a spravedlnosti jim zjednali; kněžny sedící u kolovratu, nebo ve středu dětí, učí je se modliti, rytířové plní zmužilosti, bez hany a bázně, ne pro své zájmy, nýbrž pro svatou věc meče se chápou a ochrany skytají slabým, mnichové zastávají a hlásají lidskou a božskou pravdu, kněží obětují bez bázně život svůj, aby cizí duše zachránili; počestní občané, svatí bez počtu, příklady sebezapírání, lásky k Bohu a k bližnímu — to jest obraz středověku. Kristus panoval v této době; Kristus jediný jest klíčem této doby.

III.

Podíváme se ještě na dobu novou. Velké nádchy, obratné státníky, velebné hrdiny, slavné učence a umělce tu vidíme; ale přece jsou to

u porovnání ku středověku jen ojedinělé a řídké zjevy. Jako krvavě červená nit, táhnou celým novověkem ustavičné války, počínajíc velikým náboženským převratem 16. stol. až k neslýchaným surovostem francouzské revoluce. »Ony blažené dny, ony krásné časy minuly, kdy Evropa byla zemí křesťanskou. Veliký společný zájem spojoval ty nejzazší provincie této křesťanské říše. Bez velkého světského majetku vedla a spojovala jedna viditelná hlava velké politické cíle. Jak blahodárná, jak přiměřená tato vláda, toto zařízení bylo, ukázalo mocné vzpružení všech jiných lidských sil, souladné vyvíjení se všech vloh, nesmírná výše, které jednotliví lidé ve všech oborech vědy, života a umění dosáhli.« Tak píše v truchlivé vzpomínce na ony časy před německou reformací 16. století šlechetný a duchaplný protest. dějepis Novalis. Smutné následky onoho nábožensko-politického převratu ještě dnes tíhou leží na knížatech a národech Evropy a potvrzují výrok slavného básníka Goetha: »Jediné, vlastní a nejhlubší téma dějin světových jest zápas víry s nevěrou. Všecky epochy světových dějin, ve kterých panuje víra, jsou slavně povznášející a plny užitku pro vrstevníky a potomky; naproti tomu však všecky epochy, ve kterých nevěra nabyla jakéhosi vrchu, zmizí úplně z dějin.« To jest to největší ponaučení, jež svět nám dává. Národové jsou stvořeni pro Boha, a mají v církvi Kristově hledati svoje spasení. Upo-

slechnou-li hlasu Božího, budou šťastni; odvrátí-li se od Boha, pak kráčejí obrovskými kroky vstříc své záhubě. Stojíce ve službách vášní svých, ztratí všecky své velké myšlenky, vznešené záměry.

Což toho nevidíme kolem sebe? Lidé náboženství se odcizují a ledové odcizování jeden druhému vždy víc a více se rozmáhá. Syn vraždí otce, matku, aby na stará kolena nemusel jim poskytovat podpory; jeden nenávidí na krev druhého pro jeho odchylné přesvědčení ať náboženské, ať politické; kdo dnes jiným mluví jazykem než já, je mým nepřítelem. Války zuří vždy běsněji, a přece říkáme, že jsme křesťané. Ano podle jména, ale ne podle skutků. Bohužel nechceme se učit z dějin. A to jest velká chyba. »Všecky epochy, světových dějin, ve kterých panuje víra, jsou slavné, povznášející a plny užitku pro vrstevníky a potomky; všechny epochy však ve kterých nevěra nabyla jakéhosi vrchu, zmizí úplně z dějin,« : na nesčetných stranách dějin jest tato pravda zaznamenána. A přece denně tisícové pracují k tomu, aby víru zničili a ničí tak nejen štěstí jednotlivců, ale celých národů: Bůh to naprav.

IV. Prozřetelnost Boží v jeho církvi.

»Kde jest Petr, tam jest církev,« praví svatý Ambrož. A jako neviditelná ruka Boží stolec Petrův stále zázračně držela a chránila, tak *jest*

církev katolická velikým dílem božské Prozřetelnosti. Zejména nápadně jeví se tato Prozřetelnost Boží při zakládání, rozšiřování a zachovávání církve.

I.

Před 1900 lety byla církev katolická založena. Ale jak tu vše vidíme jinak, než při marnivém díle lidském. Zakladatel církve, Ježíš Kristus, proroky předpověděný, patriarchy vytoužený, andělem zvěstovaný, rodí se z čisté panny Marie. Král všech světů, má jesle za kolébku, a přece v jeho ponížení a chudobě klaní se mu pastýřové, sklánějí před ním kolena knížata s dary, nebeské sbory pějí mu čest a chválu. A když vstupuje mezi lidi, aby započal dílo své, smýšlí snad jako jiní lidé? Ne své zájmy vyhledává, nýbrž slávu Nejvyššího, jehož vůli plní sám a káže plniti i nám.

Učí snad jako jiní lidé? Vyšší duch z něho mluví, odkrývá tajemství lidského života, zjevuje, kdo jsme, co zde chceme, kam vlastně jdeme. Jedná jako jiní? Slepí vidí, hluchí slyší, chromí chodí, malomocní se očisťují, mrtví vstávají z hrobu.

Trpí jako jiní? Jako beránek, který veden jest k zabití, neotvírá úst svých, a zase jako rek, jenž klesaje vítězí, tak nám se jeví. Umírá jako jiní? Nevinný umírá smrtí viny, svatý trpí pohanu hříchu a přece smrt jeho jest život, jeho hrob vzkříšení a jeho kříž vítězný sloup, kol

kterého dobří lidé všech časů a všech pokolení se shromažďují, jemu se klaní, a ze svého spasení se radují. A apoštolové, které si vyvolil, aby po něm pokračovali v díle, jehož uhelným kamenem on sám se stal, jsou jako jiní? Prostí poučují učené, chudí obrací na víru boháče, bázlivi stávají se vítězi světa, malověrní obětují krev a život za víru kříže, kterou hlásají. Tak ukazuje se prozřetelnost Boží při založení církve.

II.

Ne méně zjevně ukazuje se ruka Boží, při rozšiřování církve. Sv. Augustin vystihuje vše to v několika málo slovech: »Kříž celičký svět přemohl a sobě podmanil.« A abyste o velikosti tohoto díla měli aspoň malou představu, uvažte co to znamená: přemoci pyšné učence, osobivé násilníky, bujné vilníky, pověřčivé fanatiky, o které se všude jednalo. Tisíceletá moudrost slavných mužů měla býti zahanbena a ku víře Ježíše Krista přivedena. Moc králů, kteří, jak prorok předpověděl, povstanou, aby proti Kristu pikle kuli, měla býti přemožena. Hluboko zakořeněná smyslnost a vášně vilníků, měly býti vyplněny. Pověřčivé předsudky národů, v nichž byli zrozeni a vychováni, na které byli pyšni ba i žárlivi, měly býti zničeny. A čím? Bláznovstvím kříže, pokorou kříže, sebezapíráním kříže, mučednictvím kříže. Kdo jiný, nežli Bůh sám, mohl něco podobného provésti pomocí slabých lidí.

A on to provedl. Krásné byly to časy, časy za sv. Ignatia, Polykarpa, Klementa, Irenäa; krásné to byly časy za sv. Athanáše, Ambrože, Chrystoma, Augustina, Jeronýma; krásné to byly časy za Řehořů. Kdo by nechtěl zváti církev božskou, která ve svém lůně takové duchy zrodila a zase takovými duchy, rozšiřována byla? A přestala snad dnes již Prozřetelnost Boží v církvi vládnouti? Či nevydává ještě dnes krev mučedníků svědectví pro její pravdu? Či neposílá podnes církev své missionáře do nejzazších končin Asie, Afriky, aby vyburcovali ze smrtelného spánku ty, kteří dosud v něm se nalézají?

III.

Pozorujme konečně *udržování církve*. I zde nových zázraků nalezneme! Bez počtu a nepřehledná jsou nebezpečí, která útočila na církev Kristovu od prvních počátků až na naše doby. Brzy to byla ohnivá výheň nejukrutnějších, nejkrvavějších pronásledování z venčí, jež musila vydržeti; brzy to byl zžírající oheň šílenství a roztržek vnitřních, který církev zničit se snažil; brzy to byla vlašnost ve víře, která všecken život v církvi zhubiti hrozila. A co ji udrželo uprostřed těchto hrozných bojů a zkoušek? Co ji obklopilo hradbou a náspem? Či pozvedl někdo meč na obranu její? Či chránila ji mocná knížata svými vojsky? *Jeden* to byl, který mocnou svou pravici nad ní držel, *jeden*, který před-

pověděl *»Já jsem s vámi až do skonání světa.«* A proto vyšla vždy vznešená a krásná ze všech protivenství; pod ranami vnitřních roztržek osvědčila vždy mocnou sílu svou; čím více lhostejnosti, vlažnosti a špatných mravů do ní vnikalo, tím zřetelněji ukazovalo se božské její vedení, které církvev před záhubou chránilo. A není-li to zázrak, že při různých, ve výchově a vzdělání metodách, jež mnozí dnes prodělají, že při spoustách spisů, které víru podkopávají, mravnost ničí, církvev a její učení překrucují a překroucené sesměšňují, že vedle pařeníšť nejhanebnějších neřestí, které nestydatost a nestřídmost všude zakládají, není-li to zázrak, že přes to vše, jádro křesťanství ještě v tolika srdcích se zachovalo a ještě tolik církevního smýšlení se uchovalo? Není to zázrak, když ještě dnes povstávají apoštolští mužové, kteří jako věrní pracovníci na vinici Páně pod břemenem dne a vedra se osvědčují? Nevidíte-li v tom moudré řízení Boha v církvi, který jí nepouští, byť sebe hrozivěji zuřily proti ní vlny nepřátelské?

»Národové hynou, trůny se kácí, ale církvev trvá dále,« zvolal Napoleon na ostrově Sv. Heleny, když stoje na břehu, zaslechl z dále hlas zvonů kostelních. *»Jen katolická církvev jest to,«* praví Tertullian, *»která v pronásledování státi zůstala a ve svých mučednících korunována byla.«* Snad nikde neukazuje se Prozřetelnost Boží v takovém

jase, jako v dějinách římských papežů, nejvyšších to pastýřů církve.

Okolnost, která se nedá popřít, jest, že Bůh vždycky v těžkých, bouřlivých dobách vedení své církve odevzdal vynikajícím oddaným mužům a když zmatky doby toho vyžadovaly, prodloužil jich pontifikát nad obyčejně krátké trvání papežské vlády. Když církev poslední boj s hynoucím pohanstvím podstoupiti musila, byl tu papež Sylvestr; když Attila »metla Boží« chtěl dobýt Říma a jej se zemí srovnati, byl tu papež Lev Veliký; když bludy církev zničit se zdály, povstal papež Řehoř Veliký; když nemravnost a vilnost do samé církve vnikla, hrozíc ji zničit, byl tu papež Řehoř VII., jenž pevnou a železnou rukou otěží se uchopil a církev zachránil. Když počátkem minulého století byla církev oloupena a znásilněna, přišel Pius VII. tento silný, nepřemožitelný trpitel. Když socialní boje počaly Evropou hýbati, vstoupil na stolec Petrův osvícený muž, papež dělníků Lev XIII. A dnes, kdy tajné spolky svob. zednářů znovu na církev se vrhly a znenáhla o poslední haléř ji olupují, sedí tam v Římě stařec silný, nezdolatelný, který raději ubíti se dá, než by církvi své ublížit dal. V každé době dal Bůh církvi své vhodného muže za papeže. Z toho následuje pro každého rozumného člověka závěr: Neviditelná ruka řídí osudy sv. katolické církve.

A jestliže někdo vedle těchto velikých papežů ukáže na několik papežů špatných a nehodných, tu odpovíme mu slovy papeže Lva I.: »I v nehodných nástupcích ukazuje se velikost sv. Petra,« poněvadž ani jeden z nich neučil nic chybného a špatného. Není to nejpádnejším důkazem pro božské řízení sv. církve?

IV.

A nyní se táži. Můžeme-li toto řízení Boží v církvi pozorovati, aniž bychom nepocífovali v srdci svém úctu a důvěru? Svatá úcta musí nás naplňovati pro církev, která svým původem tak božská, svým zřízením, tak vznešená, svou působností tak blahodárná jest a stojí tak pod ochranou Nejvyššího. Jsou jiná náboženství, daleko široko po světě rozšířená; ale co jest pověra celého světa proti čisté pravdě sv. evangelia? Pozorujte církev v celé její velikosti; pochopte učení v jeho čistotě, bez toho, co by šílenost náboženská v něm nalézti, neb zlomyslnost k němu přidati chtěla; porovnejte její výpovědi s požadavky svého svědomí, s potřebami svého srdce; vzpomeňte si na požehnání, které z ní již vyšlo a bez přestání vychází; vzpomeňte sobě na slavný zástup její apoštolů, její mučedníků, její svatých, na vznešené obrazy zbožnosti, moudrosti, zmužilosti, které ona utvořila a stále ještě tvoří — a přiznati se musíte: Není na světě ústavu, který by tak očividně od Boha pocházel,

tak očividně Bohem byl udržován, tak očividně Jím veden, a proto tak zázračně a blahodárně na společnost lidskou by působil a stále ještě působí, jako církve katol.; žádná na světě církve nezasluhuje větší úcty, nežli ona.

K této úctě druzí se pevná důvěra, že ten který dosud církve tak zřejmě vedl, vésti ji bude až na konec světa. Jsouť ovšem doby vážné, hrozící a utváří se vždy vážněji a hrozivěji. — Není to více oheň a meč, kterými proti církvi se bojuje, nejsou to více čety divokých, hrubých barbarů, které od severu se hrnouce, hrozili církve zahubiti; nejsou to více různice a roztržky vnitřní, které povždy hrozně v církvi křesťanské řádily: jest to korouhev antikrista, která dnes s pustým řevem se pozvídá a bez počtu jsou křesťané, kteří kolem ní se kupí a proti vlastní matce do boje se staví. To jsou nejnebezpečnější zbraně, kterých antikrist užívá, zbraně potměšilé pavědy, která lichotí smyslům, lahodí samolibosti a klame svět falešnými sliby, zrovna jak to sv. Pavel — předpověděl: (2 Tim. 4, 3.) »Přijde doba, kdy lidé zdravého rozumu nesnesou, ale podle svých žádostí, sobě shromažďovati budou učitele, kteří mluvíti budou co lahodí uchu jejich.« Nemáme se proto strachovati? Ano strachovati se máme, ale sami o sebe: o své smýšlení, aby nebylo svedeno na scestí; o svou chabrost a zmužilost, aby neochabla; o svou pevnost, aby se povždy osvědčila; o svou korunu, aby

nám nebyla uloupena. Ale o církev strachovati se nemusíme. Ten, který ji založil v době, kdy vše proti ní bojovalo; který ji rozšířil, za poměrů nejobtížnějších; který ji udržel za nejkruťších bouří a příbojů vln lží a pomluvy po 19 století — on ji udrží i v budoucnosti, on ji udrží až do skonání světa.

V. První »proč?«

Sv. František Saleský, biskup v Ženevě, chtěl jedenkrát z Ankony přeplaviti se do vlašských Benátek. Pojistil si místo na lodi a dal přenésti tamtéž svá zavazadla. Krátce před odjezdem přišla vznešená paní s četným služebnictvem a požadovala loď výhradně pro sebe. Poněvadž sv. Františkovi mnoho na tom záleželo, aby co nejdříve do Benátek přišel, prosil snažně onu dámu, aby mu dovolila jeti na téže lodi. Dáma však krátce a rozhodně jeho prosbu odmítla. Průvodcové biskupovi velmi se nad tím horšili. Biskup však uchlácholiv je, pravil: »Zajisté jest to řízení Boží, že nemůžeme na této lodi cestovati.« A také tomu tak bylo. Dáma odjela. Sotva byla na širém moři, povstala hrozná bouře. Všecky námahy, loď zachrániti, ukázaly se marnými. Stroskotala se a potopila se se vším, co na ní bylo. Nevidíš v tom ruku božské prozřetelnosti?

Mnozí však namítají: Jestliže ruka boží všecko vede, proč jest ve světě tolik zla a neštěstí, proč tolik hříchů a zločinů?

I.

Proč tolik zla? Mnohá zdánlivá zla mají původ svůj v nutném omezení lidské přirozenosti. Jako ve spořádaném vojsku jsou důstojníci a vojáci prostí, na dvoře královském knížata a sluhové, ve státu představení a poddaní, tak i v přírodě nemá místa věčná jednotvárnost, a nemohou všichni tvorové míti tytéž přednosti a vlastnosti. I mezi nimi musí býti různé řády, odrůdy, jako mezi lidmi jsou různé třídy, stavy, pohlaví a stáří. Ne všichni mohou vládnouti; musí tu býti i tací, kteří poslouchají; jinak by vláda neměla žádného smyslu. Ne všichni mohou zasednouti za stůl; musí býti i tací, co pokrmy uvaří a na stůl přinesou, t. j. služebníci.

Ne všichni mohou ve vlaku neb v kočáře seděti; musí býti i ti, co vlak a koně řídí, chrání před srážkou neb propastí. Ne všichni mohou náležeti k pohlaví silnému, kdo by obstarával pak domácnost, kdo by opatroval děti? Ne všichni mohou býti dětmi, musí býti i dospělí, kteří děti vychovávají a pro ně chléb vydělávají; a ne všichni mohou býti dospělými; neboť děti jsou přechoasto jedinou páskou, kterou rodina drží se pohromadě, jsou radostí rodičů, útěchou jich stáří.

Různé třídy a stavy jsou tudíž nutny právě tak, jako různé pohlaví a stáří. Má-li snad jeden méně než druhý, může se to zdáti zlem, nedokonalostí. Ale mnohem větším zlem by bylo,

kdyby bylo sobě všechno rovné, pak by svět nemohl vůbec obstáti. Světový pořádek vyžaduje nutně nerovnosti, představené a poddané, pány a služebníky, bohaté a chudé, muže a ženy, děti a dospělé. To vše tak zavedl Bůh a jeho prozřetelnost panuje v celém světě. Proto ne-reptej, je-li stavem tvým stav dělnický a údělem tvým těžká práce. Bůh to tak nařídil, a vše, co Bůh činí, dobře činí. Podvol se jeho vůli. Čím tvrdší osud tvůj zde na zemi, tím vzácnější odměna tvá po smrti, kde »každý odměněn bude dle skutků svých.« Kdo mnoho vytrpěl z lásky k Bohu, a mnoho vykonal k jeho cti, ten v odměnu obdrží velkou mzdu. V Bohu toliko jest štěstí a spokojenost.

Dále jsou mnohá zla následkem přírodních zákonů, jež Bůh k dobru veškerenstva zavedl. Blesk udeří do stavení a zapálí je, loď v bouři se stroskotá a potopí, lavina v horách uchvátí chodce a pohrbí jej ve spoustách svých. Má snad Bůh proto zákony přírodní zrušiti?

Jsou snad proto zákony tyto špatné a zavržení hodné? Nikoliv, vždy jsou a zůstanou užitečné a potřebné. Neboť kdyby nebylo bouří a blesků, vzduch by se nečistil a nakažlivé nemoce, mor byly by nutným toho následkem. Kdyby v zimě napadlo na hory méně sněhu, měli bychom v létě velkou nouzi o vodu. Co by se z nás stalo, kdyby vládce pro zabránění všech nehod veškeré zákony a zařízení v zemi

musil změnit? Dejme tomu, že taška spadne se střechy a zabije na ulici člověka. Mají proto střechy jen slámou se krýti? Či nemá se dovoliti toho, jenž nás na životě ohrožuje, zastřeliti proto, že kule kdys náhodou stihla nevinného? Neudělal by se vládce takovými zákony směšným?

Či máme snad na Bohu žádati, aby neustále dělal zázraky a tak podobné nehody od lidí odvracel? Zázrak jest ale výjimkou od všeobecného zákona přírody a neustálé výjimky ruší zákon.

Kde však nepanuje zákon, tam panuje nepořádek, anarchie, a kde jest nepořádek, tam veta po štěstí.

Ba pro člověka by ani nebylo dobrým, kdyby Bůh pro jeho ochranu neustále zázraky konal. Nic na světě neudrží člověka na cestě ctnosti tak pevně jako pomyšlení na náhlou smrt a v zápětí nastávající soud. V městě Marseille žil před lety námořník na vojenské francouzské lodi. Ne všichni námořníci jsou zbožní; ale tento muž byl hluboce zbožný. Duše jeho byla čistá, jako duše nevinného ditka. »Jak jest to možno,« tázal se ho jedenkrát kněz, »že bez svátosti pokání, bez mše sv. můžete tak svatě žíti?« Námořník odpověděl: »Pomyšlení na ustavičné nebezpečí života, ve kterém se nalézám, jest mým strážným andělem a chrání mne před hříchem a nepravostí.«

Konečně mnohá zla jsou přirozeným následkem dědičného hříchu. Kdyby tento lidskou

přirozenost již v zárodku nebyl zkazil, nevěděli bychom ničeho o zlé žádostivosti, která jest pramenem mnohých poblouzení; ničeho o těžké práci, o škodlivých zvířatech, trpké nouzi, těžkých nemocech, ničeho o smrti; jedním slovem: ničeho o utrpení a strastech pozemských. Jest snad Bůh nejvyšší svatý vinen, že člověk hřešil? Nebyl onen zákon velmi snadný, jejž Bůh prvním lidem dal? Nedal jim dosti milosti a síly, aby jej mohli zachovávat? Nehrozil jim trestem, překročí-li jej? A neposkytuje i nám Bůh hojně milosti a pomoci, abychom mohli veškeré těžkosti života zaměnit za prameny věčných zásluh pro nebe?

II.

Proč tolik hříchů a zločinů? Bůh nejvyšší svatý hříchů si nepřeje. »Ty miluješ spravedlnost a nenávidíš nepravosti.« »Ty nejsi Bůh, jenž nepravost miluje, a zlý nebydlí u Tebe, aniž zůstávají nespravedliví před obličejem Tvým. Ty nenávidíš všechny, kteří zlé činí a zahubiš všechny, kdož mluví lež. Muže krve a podvodu nenávidí Hospodin.«

Bůh nenávidí zlo, ale dopouští je, jednak proto, že člověka stvořil svobodného t. j. dal mu svobodnou vůli. Je-li člověk svobodným, pak může i hřešiti; může svobody zneužít. Za to jest ovšem člověk sám zodpovědný. On může však svobody použít i k dobrému a proto zůstává svoboda tato nejvzácnějším statkem a darem,

i když někdy jí člověk k zlému zneužije. Čím by byly nejznamenitější činy sluhů božích, sebezapírání sv. pannen, přísnosti kajících, neohroženost a neochvějná stálost mučedníků? Bez svobody byly by to skutky, jež musily býti vykonány a nezasluhovaly by žádného údivu, žádné chvály, žádné odplaty; bez svobody není ctnosti, není zásluhy. Proto propůjčil Bůh člověku svobodu, a poněvadž má svobodu, může i hřešiti.

Bůh dopouští hřích, poněvadž dovede zlo vésti k dobrému t. j. k dosažení svých věčných úmyslů. Bůh nedopouští snad zlo v úmyslu, aby tak povstalo dobro, nýbrž nechává zlo se státi, poněvadž jest dosti mocný a moudrý, aby je obrátil k dobrému. Otevřte knihu dějin! Jak často podporují lidé, aniž by toho tušili, úmysly Boží, mezitím co nepravosti hromadí na nepravosti.

Nešlechtní bratři prodávají Josefa do Egypta. Aniž by chtěli, připravují jak jemu největší pocty, tak i jiným největší požehnání a další události potvrzují slova Josefova: »Zamýšleli jste zlé proti mně, ale Bůh k dobrému to obrátil.« Cizí národové vpadli do Judska a páchali hrozné ukrutnosti; oni jsou metlou v ruce Boží, která vede židy opět k životu cnostnému. Bez slitování vlečení jsou židé do vyhnanství; styk s národy civilisovanými a pohanskými přivádí nejlepší a nejšlechtnější živly mezi nimi k poznání a uctívání jednoho pravého Boha. Bohovražda židy spáchaná přesahuje zlobou každý jiný zločin:

ale s tímto hrozným zločinem úzce spojena byla spása světa a pokolení lidského. Vyvolený národ jest hluchý a slepý pro skutky a učení apoštolů: tito vyrážejí prach z obuvi své a přinášejí radostné poselství pohanům na spásu duše čekajícím.

Co na světě vyrovná se šílené zuřivosti, s jakou římské císařové, Vandalové, Peršané, Žaponci a mnozí jiní pronásledovali křesťanství? Jich krvavá krutovláda zjednala církvi nesčíslné mučedníky, kteří tak slavná svědectví vydali pro božský její původ. Veliké neštěstí stihlo církve křesťanskou, když národové severu jako mraky se přivalili a zaplavili křesťanský jih všude země pustošíce. Ale již po několika letech byl každý nucen uvěřiti, že tito barbaři jen proto přišli z dalekého severu, aby vstoupili hromadně do ovčince Kristova. Tak mohutný byl vliv učení Kristova na tyto drsné povahy severu.

A tak i my přiznati se musíme, že lidská zloba v naší době církvi Kristově jen ku prospěchu dopomáhá. Jak často chtěli ji spoutati železnými okovy. A mezi tím co je připravovali, mimoděk roztrhli ty, jimiž již byla spoutána. Kuli plány své a aniž by toho pozorovali, plnili vůli boží a nešlechtné záměry jejich v nivec se obrátily. Vzali papeži církevní stát a s ním i jeho příjmy a svobodu; za to objímá a chrání jej dnes láska 300 millionů katolíků a poskytuje mu poslední haléř jako haléř svatopetrský. Jak

vznešeně jeví se tu moudrost a všemohoucnost Boží. Člověk žasne, když jediným slovem stvořitelovým světy z ničeho povstávají. Ale ještě více musí žasnouti, vidí-li, jak Bůh odbojnou mysl a vůli člověka k vykonání svých věčných úmyslů dovede obrátiti a falešné tony světa v nejkrásnější soulad uvésti. Vše, i zlé a nešlechtné ve světě, obrací Bůh k dobru člověka. Nereptejme tedy proti Bohu, když neštěstí a hřích ve světě tak se rozmáhá; v ruce Boží musí i to k spáse světa spolupůsobiti.

VI Druhé »proč?«

V Bologni sluje jedna ulice »Via dei malcontenti«, »ulice nespokojených«. Myslím, že by i v jiných městech takové ulice se našly. Počet nespokojených vzrůstá den ode dne, všude je nalezněš. Ve městě Würzburgu žil před mnoha léty chromý a slepý žebrák. Za každý i ten nejmenší dárek býval vděčen. Nereptal nikdy, ani tehdy ne, když místo almužny dostalo se mu nadávek a hrůbosti. Vždy byl šťastný a spokojený. Jako slunečný jas, tak zářil klid a odevzdanost v jeho tváři. Jedenkráté tázal se jej kněz: »Příteli, jak můžeš býti při svém neštěstí tak spokojen a vesel?« Žebrák odpověděl: »S počátku tomu tak nebylo. Ale od té doby, co chci to, co chce Bůh, vede se mi dobře a žiji šťastně a spokojeně.« Žebrák tento zemřel na ulici za doby polední, když právě žebrol o skývu chleba, V celém městě

se říkalo : »Zemřel svatý žebrák.« Vše spěchalo, aby spatřilo jeho mrtvolu a jeho tvář, která i ve smrti spokojeností zářila.

Pravda, že země jest slzavým údolím. Žádný člověk není bez utrpení. Každý den má své břímě. »I nejjasnější den má svůj mráček,« praví Shakespeare. Ale nemáme vždy se ptáti : »Proč?« Chtěj, co Bůh chce, pak všechno dobře půjde. Místo toho volají lidé z prava a leva, z předu a ze zadu ; »*Proč? Proč tolik utrpení? Proč tolik zkoušek?*

I.

Bůh posílá na hříšníky utrpení, *aby je trestal a napravil*. Lékař předpisuje často trpký lék, pálí a řeže. Ale to vše činí proto, aby zlou nemoc zahnal a hluboce zakořeněný neduh zahojil. Podobně jedná i Bůh. Raní, aby hojil; udeří, aby uzdravil. Někdo přilne celým srdcem svým ke statkům pozemským, myslí jen na peníze a bohatství, jest tvrdým k chudým a trpícím. Tu náhle vezme mu Bůh jeho majetek, celý nebo jen část, aby vypudil ze srdce jeho nezřízenou lásku k penězům.

Jiný opět jest pln pýchy a nadutosti, s opovržením pohlíží na jiné. Bůh jej poníží, aby zahnal pýchu ze srdce jeho. Jiný zas myslí dnem a nocí na smyslné radovánky a rozkoše a zanedbává při tom svoje povinnosti. Bůh navštíví jej nemocí, aby zeslabil tak jeho smyslnost. Zase jiný žije v hříších, nestará se o Boha, církev,

soud ani věčnost. Tu přijde smrt a urve mu choť, milé dítě, dobrého přítele. Rána ta vyburcuje jej ze spánku lhostejnosti, on počíná opět se modliti a do kostela choditi.

Tak sesílá Bůh na hříšníka mnohé útrapy, aby jej odvrátil od špatné cesty a uvedl na cestu ctnosti. Proto pěl již David: »Dobré jest, že pokořen jsem byl, abych poznal zákony Tvé!« A sv. Řehoř nasianský píše: »Byť mnohé v řízení božím zdálo se nám temným a bolestným, přece vždy jen chce Bůh naši pýchu zlomiti a nás na věčnost upomenouti.« Rány, jež nám zasadil, sice pálí; bolí ztráty, jež nám způsobil. Mnozí pozvídají uslzené oko k nebi a táží se: Otče na nebesích! Proč toto stihlo mne, když jiné všeho bolu a utrpení jsi ušetřil? Proč tyto nové zkoušky, když pod dřívějším ještě klesám? Ptej se sama sebe a vinou obtížené srdce tvé dá ti odpověď nejlepší. Jen vezmi klidně, co Bůh na tě seslal, a naprav, čeho napraviti jest třeba. Manasses, když mu bylo 12 let, stál na vrcholu štěstí. Již v tomto útlém věku seděl na trůně říše judské. Velké štěstí však přivedlo jej z rovnováhy. Zapomenuv na Boha, dopustil se mnohých nepravostí a sváděl lid k modloslužbě. Bůh volal jej a jeho lid k pokání. Marně. Tu vpadli Assyřští do země; Manasse-a zajali a v poutech odvedli do Babylonu. Zhroucen neštěstím jde Manasses do sebe, činí pokání a prosí Boha otců svých za smilování. Bůh se slitoval nad kajícím,

vedl jej opět do Jerusalema, kde mladý král v ctnosti a zbožnosti se stal příkladem lidu svému, jemuž dříve byl k pohoršení.

Prorok Jonáš, aby vyhnul se rozkazu božimu, hlásati pokání městu Ninive, vstupuje na loď plující do Tharsis. Divá bouře uchvátí koráb a Jonáš přiznav se k vině své, vržen jest plavci do moře. Zázračným způsobem zachráněn, obrací se v pokorné a kající modlitbě k Bohu a modlitba jeho dochází vyslyšení.

Ještě dnes stojí uprostřed jedné vesnice v Německu dřevěný kříž, před kterým kdysi denně modlíval se stařec, nevšímající si zvědavých pohledů ani úsměšků kolemjdoucích. Tento muž měl smutnou minulost. Kdysi býval bohatým, krásný dům a širá pole byla jeho majetkem. Štěstí však učinilo jej pyšným a domýšlivým, Zapoměl na Boha, četl špatné noviny a knihy, o kostel nezavadil; stal se rouhačem. Tak to šlo po několik let. Tu však zasáhla ho ruka Páně. V blízkém lese nalezen byl soused jeho zavražděný. Podezření padlo ihned na něho, poněvadž se zavražděným již dlouho žil v nepřátelství. Mimo to dosvědčil vlastní jeho čeledín, že v den činu jeho pán přišel domů z lesa s tváří hrozně vzrušenou. Sedlák byl odsouzen doživotně do káznice.

Patnácte let strávil nešťastník v káznici a byl — nevinnen. Tu zemřel skutečný vrah, který na smrtelném loži k činu se přiznal. Sedlák byl pro-

puštěn. Od té doby byl ale úplně změněn. Poslední léta strávil v modlitbě a konání dobrých skutků. Denně navštěvoval kostel a po mši sv. dlouho se modlíval před dřevěným křížem na návsi.

Jednoho dne šlo kolem několik opilých mladíků, kteří polosetlelý kříž chtěli povaliti. Stařec před křížem klečící postavil se na odpor a surové mladíky odrážel. Jeden z nich však kyjem starce srazil k zemi. Zaopatřen sv. svátostmi zemřel stařeček ještě téhož dne. Těžce chybil kdys, ale také těžce pykal a v pokání a milosti boží zemřel.

Tak vede utrpení hříšníka do otcovského domu zpět. Milosrdná sestra sloužila po 20 let ve velké nemocnici lidnatého města. Většina nemocných trpěla těžce nejen na těle, ale i na duši. »Z tisíců pacientů, které jsem ošetřovala, asi šest jen odepřelo přijetí svatých svátostí,« pravila mi. Neštěstí a nemoc staly se jejich zachránci. Ba Bůh nepotřebuje ani na hříšníky utrpení sesílati; mnohé útrapy jsou s hříchem úzce spojeny, jsou jeho přirozenými následky. V Chicagu jest ohromná budova. Říkají jí »dřevník prozřetelnosti«. V budově této jest narovnáno mnoho sáhů dříví. Zde má každý nezaměstnaný příležitost od 8. hodiny ranní až do 5. hodiny odpolední štípáním tolik si vydělati, že dva dny z toho může býti živ. Ale platí se ne v penězích, nýbrž ve známkách na obědy a nocleh. Zkušenost však učí, že jen má-

lokdo tento »dřevník prozřetelnosti« navštíví. Většina lidí nechce pracovati, proto upadají do bídy. Tak jest tomu. Za hříchem v patách dostavuje se trest. Či nepřitahuje zahálka a požitkářství za sebou bídu a chudobu? Či nemají přčetné bolestné nemoci' svůj původ v nestřídmosti a v nemravném životě? Či nejsou politováníhodné poměry, do nichž mládež naše upadá, přirozenými následky neposlušnosti vůči rodičům, učitelům a představeným? Co zármutku a starosti, co rozčilení a hořkosti zmizelo by ze světa, kdyby lidé byli snášenlivějšími ve svém obcování, skromnějšími ve svých přáních a požadavcích, šetrnějšími a střídmejšími v jídle a pití, jednoduššími v obleku, zbožnějšími a bohabojnějšími? Čím více lidé těmito ctnostmi pohrdají, čím častěji jim protivných hříchů se dopouštějí, tím hrozněji dostavují se v zápětí následky toho: nouze, bída, chudoba a utrpení.

Ale i tato utrpení mají dle moudrých a láskyplných úmyslů božích člověka varovati před hříchem; mají ho poháněti, aby šel do sebe a upustil od zlého, aby se mu něco horšího nepřihodilo. Jen proto trestá božská moudrost hřích, aby člověk poznal, že »čím hřešil, tím bude také trestán«, aby byl jaksi dohnán, nechce-li z lásky k Bohu, tedy aspoň z bázně před časným zlem hříchu se varovati. Proto jen snášejte všecka utrpení, která jste sami zavinili, s trpělivostí a odevzdaností. To jsou tresty za hříchy; čím trpě-

livěji je přijmete, tím menší budou tresty na věčnosti. Raději trpěti zde, než na věčnosti. To jsou výstražná volání Boha, abychom zlého se varovali a jiný život započali. Nebudme hlouš k hlasu Boha. On jest pln dobroty a smilování; i když udeří, chce jen naše dobro, náš prospěch.

II.

Bůh sesílá utrpení i na spravedlivé, aby se chránili hříchů, zdokonaľovali se a získali si zásluh mnohých. Protivenství chrání spravedlivého před hřichy, píše učený Jesuita Wilmers ve své učebnici katolického náboženství. (Lehrbuch der Religion.) Štěstí oslepuje znenáhla duševní oko a jako jed otravuje pomalu ale jistě srdce. Kde jest onen smrtelník, který snesl neustálý blahobyť a ustavičné štěstí bez pohromy duše své? David toho nesnesl. Zbožný a ctnostný pokud na horách judských jako chudý pastevec strádal, před vražednou rukou Saulovou prchal, upadl v šeredné hřichy, když vstoupiv na trůn omámen byl radostmi tohoto světa. Šalamoun toho nesnesl. Od Boha obdařen věhlasnou moudrostí, že královna ze Sáby z daleké země přichází ho poslechnout, stává se ve štěstí domýšlivým a upadá v mrzkou modloslužbu. Málo jest jich, jichž hlavy ve štěstí závrať se nezmocní. Proto sesílá laskavý Bůh utrpení a protivenství, aby spravedlivého chránil před hřichem. Utrpení jsou jako trny, které chrání nevinnou růži před znesvěčením.

jící rukou ničemníka a svěžest a neporušenost její ostříhají. Proto musíme Bohu za utrpení děkovati.

Protivenství zdokonalují spravedlivého a činí ho ještě lepším. »Patriš-li k trpícím, pak patriš k vyvoleným,« praví sv. Augustin. Zbožný vykonává svědomitě svoje modlitby; neboť on ví: bez modlitby není ctnosti, není síly proti zlu, není šťastné smrti, není spasení. Ale zcela jinak bude se modliti, mnohem upřímněji a zbožněji, když přijdou na něho těžké zkoušky a utrpení. Zbožný člověk jest vděčný za vše dobré, vděčnost přivádí nám nové dary, praví Tomáš Aquinský. V nemoci naučí se člověk vážit si zdraví, v hladu poznává cenu vezdejšího chleba. Zbožný člověk snaží se zachovati klidnou mysl. Ale jenom neštěstí ukáže, zda jeho trpělivost jest pravé zlato či pouhé pozlátko. »Nouze,« praví Shakespeare, »jest zkušebním kamenem charakteru.« Kde tichá jest hladina, tam lodi každé lehce se pluje, v bouři však zachovati klid, toť pravou moudrostí.

Zbožný člověk cvičí se denně v pokoře; on ví, že »pokorným dává Bůh milost svou, pyšným však se protiví.« Když však najednou všecky jeho plány se zmatou, když nejkrásnější naděje v nivec se obrátí, když pohrdání, pohana a lidská zloba na něho se přiženou, potom teprve poznává svou ubohost a tím těsněji přilne k Bohu. »Stříbro a zlato v ohni se zkouší, miláckové boží

ve výhni pokory. « *Zbožný člověk objímá všechny lidi pravou upřímnou láskou*, úzkostlivě varuje se pomluvy a nactiutrhaní, činí dobře, kde může. Neboť zná přikázání boží: »Miluj svého bližního, jako sebe samého.« Avšak přichází-li na něho jedno utrpení po druhém, pak kloní se srdce jeho tím více k soustrasti; neboť zkoušené srdce jest srdce plné milosrdenství. Srdce ve smyslnosti tonoucí jest plno tvrdosti a ukrutnosti. Což nevidíme to na prvních křesťanech, mezi nimiž bylo málo bohatých a urozených, jak ve vlastní chudobě mírnili nouzi svých bližních? Což nevidíme to dodnes, jak ruka chudé děvečky, chudého čeledína nejochootněji se otvírá při udělování almužny? Každý kněz to ví ze zkušenosti, že dary k dobrým účelům poskytují nejčastěji lidé chudí. Co jest přirozenějšího, než že s cizí nouzí onen cítí, kdo sám nouzi trpí? Zbožný člověk považuje za jediný cíl svých snah Boha vždy více milovati, neb »vše jest marnost, čeho základem a cílem není Bůh,« praví šlechtný konvertita Bedřich Leopold hrabě Stolberg. Avšak nikdy nemůže spravedlivý lépe svoji lásku vůči Bohu projevit, než v době utrpení. To není nic zvláštního a velikého sloužiti Bohu, když vše dle přání našeho se daří, když zdá se, že spíše Bůh nám slouží, nežli my jemu. Ale ku cti Boží snášeti utrpení a obstáti v těžkých zkouškách, s Kristem snášeti pohanu a při tom se radovati — to jest něco velikého, šlechtného a vznešeného. Jistý cestovatel

po Španělsku píše: Nic neučinilo v této zemi na mne většího dojmu, než těžká, starodávná železná pouta, která do dnes visí na zdi kostela St. Jana v Toledě. To jsou pouta, která při dobytí Granady zajatým křesťanům byla sňata, křesťanům, kteří po dlouhá léta úpěli v žalářích Alhambry. Když vládcové Kastilie, Ferdinand a Isabella, 6. ledna 1492 z rukou posledního knížete maurského, Boabdila el Chico, přijali klíče Granady, a když španělské tlupy se blížily k hradbám města, tu vyšel jim vstříc zástup zvláštního druhu: pozůstával z více než 500 zajatců křesťanů, z nichž mnozí po dlouhou řadu let pro víru svou uvrženi byli do hlubokých žalářů. Byli bledí a vychrtlí a zvonili vítězně okovy svými, prolévající slzy radosti. Král je pozdravil jako mučedníky za víru a královna vlastnoručně rozdávala mezi ně bohaté dary. Vládcové Španělska sami snímali jim okovy, které s úctou líbali a zavěsili do chrámu sv. Jana v Toledě — jako trofeje slavného vítězství křesťanských vojinů nad tureckou ukrutností.

Utrpení čistí duši; ono jest proto znamením boží přízně. »Na koho sesílá Bůh utrpení, tomu dává více než onomu, jemuž propůjčil moc konati zázraky,« praví sv. Jan z Kříže. »Koho Pán miluje, toho tresce: i mrská každého syna, kterého přijímá.« (K Žid. 2, 6.) Nikdy neukáže člověk lépe pravou svoji velikost, než v dobách zár-

mutku; nic nepovzbuzuje ctnost tak mocně jako utrpení.

Hrabě de Maistre vypravuje o mladistvé trpitelce, kterou našel kdys v Petrohradě. »Bylo jí 19 roků,« praví, »a po 5 let již stížena byla hroznou rakovinou, která zžírala jí znenáhla hlavu. Zmizely již oči i nos a děsná choroba šíří se dále a dále po mladistvém těle jejím jako požár, který stravuje dům. Vystavena bolestem nejprudším, nenaříká, něžná, nebeská zbožnost povznáší ji úplně nad tento svět. »Nejsem tak nešťastná, jak si myslíte,« praví k hraběti; »Bůh mi dává milost, abych toliko na něho myslila.« To jest rozluštění hádanky. Zbožný člověk přijímá nejtěžší kříž oddaně z ruky boží, obětuje všecko Bohu a kráčí jako obr vpřed po cestě ctnosti a dokonalosti. Jako zlatý plech pod tepy kladiv se roztahuje, tak prospívají lidé spravedliví utrpením v ctnosti a svatosti.

Utrpení konečně obohacuje člověka zásluhami v nebesích. »Považujte za radost,« praví apoštol, »když v mnohé zkoušky padnete, a vězte, že zkouška plodí trpělivost, trpělivost pak dílo dokonává.« »Blahoslaveni jste,« praví sám Kristus, »když vám lidé zlořečiti a protivenství činiti budou; radujte se a veselte, neboť odplata vaše jest hojná v nebesích.« »Čím více zármutku, tím větší zisk,« říkala sv. Teresie.

Proto přijímejme trpělivě utrpení z rukou božích. Buďto jsme je zasloužili za hříchy a tu

jest pro nás velikým štěstím, když již ve světě tresty odpykati si můžeme, anebo jsme bez viny, pak utrpení chrání nás před hříchem a zveličuje zásluhy naše v nebesích.

Tak mnohému hrdinovi provolává svět slávu. Z blízka však jest to hrdinství pramaličké. Schází jim tichá síla sebeovládání, zmužilost, sebeobětování a trpělivost. Pravý hrdina jde svou cestou, neohlížeje se po lidech. Činí svou povinnost a snáší denní utrpení s prostou důstojností a klidem. Není lehké odříkati si, kde jiní užívají. Jinoch, muž, který svědomitě jedná dle svého přesvědčení, zachovává zákony boží a církevní, třeba by i jiní jemu se posmívali — to jest hrdina. Jak mnohý dělník vydělá sotva to nejpotřebnější pro sebe a svou rodinu. Je-li klidně oddán do vůle Boží, pohlíží-li bez závisti na boháče, zůstane-li poctivý a věrný i v malém — to jest hrdina. Chudá žena plahočí se ve dne v noci. Vydělá pramálo a přece to stačiti má pro hejno dětí; muž její spotřebuje na pivo a lihoviny více, než celá rodina na živobytí! Nedá-li se žena tím roztrpčiti, zůstane-li trpělivou, učí-li děti své i za skývu suchého chleba Bohu děkovati — to jest hrdinka. Takových hrdin a hrdinek jest, bohudík, mnoho. Svět si jich nevšímá. Ale andělé Boží píší jich jména do knihy života, vedle jmen missionářů, kteří v nevýslovných útrapách a strastech pracují na obrácení pohanů, vedle jmen milosrdných sester, které dny i noci vysedí u lůžka

těžce nemocných, nebo na bojištích ošetřují zraněné. To jest tedy největší hrdinství, když každý na svém místě plní věrně povinnosti své v ústraní, nepoznán světem a jím neslaven.

Budiž i pro nás heslem slovo sv. Augustina: »Pane, tady trestej, tady pal, tady řež, ušetř mne však na věčnosti.«

VII. Třetí »proč?«

Purkmistr většího města neustále si stěžoval, že prý v životě naráží na tisícero »Proč?«, na které nenalézá rozumného »proto«, jinými slovy, že prý ve světě jest mnoho věcí, které se nersrovnávají s moudrostí a dobrotou Boží.

Jedenkrátě stavěla se v témže městě prádelna. Mnoho se vypravovalo o prapodivných strojích, jež tam byly postaveny. Purkmistr byl pozván; aby továrnu si prohlédl. Šel. Vidí, jak tisícero cívek, vláken slabých i silnějších neustále se otáčí, zde navinuje, tam odvinuje. Vše jest v neustálé činnosti. Purkmistr se všemu divil, až konečně pravil k řediteli, jenž jej provázel: »Vidím sice všude podivuhodný pohyb; ale souvislosti a plánu, kterým účel má býti dosažen, tomu nerozumím.« »Souvislost a plán stojí jasně v duši toho, kdo stroj ten sestavil,« odvětil ředitel. Ach! tak tomu bude i ve světovém stroji, pomyslí si purkmistr. Vidíme sice vlákna, jak se navíjejí a zase odvinují; ale celý plán je v duchu Boha, který všechna vlákna drží ve své mocné pravici.

Velmi dobře porovnává také sv. Augustin řízení a vládu božskou s dílnou mistra. Umění neznalý považuje mnohé nástroje v dílně za zbytečné a snad i škodlivé. Tak kárají i lidé často ve světě věci proto, že nepoznávají jich příčiny a účele.

Skutečně mnohého to svádí k pochybnostem o prozřetelnosti božské, vidí-li, jak zlým často na světě dobře se vede, jak oplývají v nadbytku, jak všechny záměry se jim daří a naproti tomu člověk zbožný ne zřídka nouzi trpí, těžkým křížem každou chvíli navštěvován bývá. *Proč pak se vede, říkají, zlým často dobře a hodným zle?*

I.

Jedno jest jisté. Bůh odměňuje často hříšníka na tomto světě za dobré skutky, které snad vykonal a trestá mnohdy spravedlivého na tomto světě za malá provinění. I zlí a bezbožní konají mnohdy dobré skutky: ctí své rodiče, jsou věrní v slově, udělují almužny, cítí soustrast se svým bližním. To jsou skutky přirozeně dobré, neboť nebyly vykonalány z lásky k Bohu, ani ve stavu posvěcující milosti.

Ale skutky dobré to jsou, a Bůh nejvyšší spravedlivý a dobrotivý nenechá ani toho bez odměny. Proto dává jim za to odměnu přirozenou, světské statky, čest a vážnost. Ale co je to všecko u porovnání s nebem? To jest jako mzda dělníka u porovnání s dědictvím jednorozeného

syna. Nikdy nebude syn rodiny, dědic otcovských statků, dělníkovi zaviděti těch několik grošů, které týdně za práci dostává. Tak nebude také spravedlivý, syn a dědic nebeského otce, zaviděti hříšníkům trochu toho pozemského štěstí. Vždyť zlým platí slova Spasitelova: »Běda vám, vy boháči, neboť obdrželi jste již odměnu svou.«

Vším právem napsal sv. Augustin: »Neznám většího neštěstí, nežli štěstí hříšníka.« Nic by nemělo znepokojevati hříšníka tou měrou, jako když se mu na světě dobře vede. Neboť musí vědět, že zasluhuje trestu; nestihně-li ho zde, pak jej stihnouti musí na věčnosti. Proto by měl důkladně prozkoumati svědomí své a se polepšiti.

Sv. František Xaverský byl jedenkráté pozván k hostině bohatého Portugalce, který byl znám jako člověk prostopášný. Světec u stolu mluvil o lhostejných věcech, aniž by, jak to jindy míval ve zvyku, hostitele napomínal k lepšímu životu. Toho se Portugalec lekl. Jistě, myslil si, má světec tento vše za ztraceno, a zbytečným se mu již proto zdá, mluvit se mnou o polepšení. Konečně vrhl se světci k nohám, a tázal se jej, není-li možno dosíci odpuštění. Laskavě pozvedl sv. František zkroušeného boháče, povzbudil jej, vyslechl jeho zpověď a přivedl jej zase k životu řádnému.

A jako člověk zlý má své dobré vlastnosti, tak i dobrý a zbožný člověk má své chyby. Za tyto trestá jej Bůh nejčastěji již na tomto světě

nemocí, chudobou, úmrtím, neštěstím všeho druhu. Co jsou však všechny tyto tresty u porovnání s tresty posmrtnými? Proto modlival se sv. Augustin: »Pane, zde pal mne ohněm, zde řež, ale ušetři mne na věčnosti.«

To jest tedy velmi snadno pochopitelné, proč Bůh odměňuje hříšníka na tomto světě za těch několik dobrých skutků, které vykonal, poněvadž na onom světě jej více odměniti nemůže; tam čeká na něho věčné trápení. A trestá spravedlivého za různé chyby a přestupky, aby jej po smrti tím skvěleji odměnil, odměnil slávou, která sahá nad všechny pojmy naše. »Žádné oko nevidělo, žádné ucho neslyšelo, do srdce žádného nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří jej milují.«

II.

Není žádnou nespravedlností, připustí-li Bůh, že zlým často dobře, a dobrým zle se vede: naopak právě zde ukazuje se jasně, jak Bůh nejvyšší spravedlivý vše krásně řídí a vede. K tomu druží se ještě ta okolnost, že konečná odplata stihne člověka teprve po smrti. Zde jest doba zkoušky. Bůh trestá zřídka ihned, trpělivě čeká, mnohdy i hledí hříšníka dobrodiním různého druhu k sobě přitáhnouti. To vidíme u národa israelského. Proto slyšíme žalobu z úst Boha: »Co jsem měl ještě učiniti na vinici své, abych toho dosud nebyl učinil.« Když ale přes to vše hříšník se neobráti, dostaví se trest jedenkrát po smrti, trest bez

könce, trest věčný. O drzých, zpupných hříšních platí slova písma: »Tráví dny své v rozkoši a padají do pekla v okamžiku.« Věčnost jest dlouhá. Tu má Bůh dosti příležitosti, hříšníku odplatiti za jeho nepravosti, ale i hodného člověka odměniti za dobré jeho skutky.

Jak hrozný rozdíl mezi boháčem a chudým Lazarem. Lazar úplně chudý, boháč má nadbytek ve všem; Lazar zahalen v cáry a vředy pokryt po celém těle, boháč v purpuru a jemném plátně; Lazar opovržen, boháč vážen a ctěn; Lazar opuštěn, obtěžován neodbytnými psy, kteří lízají vředy jeho, boháč obklopen četným služebnictvem, veselými kumpány a plazícími se lichotníky. Při tom byl Lazar zbožný, trpělivý, bohobojný, pokorný, bohatec ale nevěrec, pyšný, tvrdého srdce, oddán hříchu a nepravosti. Jak se mohl spravedlivý Bůh na to dívati, když Lazar ležel u dveří boháče a nedostalo se mu ani drobtů, které se stolu boháčova padaly? Než strpení, brzo nastala změna. Oba musili zemřít. Nejříve zemřel chudičký Lazar. Jak lehké mu bylo umírání! Neměl ničeho, k čemu by bývalo přilnulo srdce jeho. O krásné, líbezné smrti! Andělé přišli k lůžku, na němž umíral, a nesli ho do lůna Abrahamova. Než zemřít musil i nevěrec boháč. Děsná smrt! Jak těžko mu bylo umírati! Vše musí opustiti; konec vší slávy, konec přátel, konec požitků, konec ukájení všech vášní; uhasl všecken lesk; nevzal sebou ničeho, jen hříchy své, smrtelné

hříchy své. »A pochován byl v pekle.« On, jenž dříve odpočíval na měkkém lůžku, má dnes za lože moře plamenů. On, jenž dříve na Lazara ani okem nepohlédl, vidí, jak tento nevýslovně se raduje. On, jehož hrdlo příjemně drážděno bylo nejvybranějšími pokrmy a nápoji, zmírá hladem a žízni. On jenž v nadbytku vždy žil, žebrá o kapku vody. Vidíš, jak spravedlivě dovede Bůh trestati i po smrti !

Proto může čekati; nechá hříšníka broditi se v hříších; klidně pohlíží, jak v hříšné rozkoši, nevěře a rouhání tráví dny života svého. Hříšník mu neujde. Náhle přestřihne nit života jeho a nešťastník propadá věčně nešťastnému osúdu, a spravedlivý odchází do říše světla, pravdy a klidu. »*Proto,*« volá žalmista, *nežehrej na nešlechtníka a nebuď žárlivý na ty, kdož nepravost čini. Neboť uschnou rychle jako tráva. Zjev cestu svou Pánu a doufej v něho, on vše učiní. Jako světlo povytáhne spravedlnost tvou a osud tvůj jako dobu polední. Buď v miru Hospodinu oddán a vzývej jméno jeho. Nerozčiluj se nad tím, kdož štěstí má na cestách svých, nad mužem, jenž nepravost koná. Jen kratičko a hříšníka není více a budeš hledati jeho místo a nenalezneš.*«

III.

Úplná odměna a vyrovnání nastane teprve po smrti. Ale již v tomto životě není člověk bezbožný opravdově šťasten a člověk hodný oprav-

dově nešfasten. Již zde na zemi postrádá zlý drahocenného daru, vnitřní spokojenosti: »Bezbožní nemají pokoje,« praví prorok Isaiáš. A v listě sv. Pavla k Římanům čteme: »Smutek a úzkost zmocní se duše každého, jenž zlé koná.« Hříšníci jsou trápeni výčitkami svědomí; sami to cítí, že nejdou po pravé cestě; při všech požitcích a radostech nejsou přece jen spokojeni, nejsou opravdově šťastni. V jich nitru jest prázdno a pusto; mnohdy zmocní se jich ošklivost nad celým životem.

Byli kdys dva manželé velmi bohatí. Žili v menším městě na hranicích francouzsko-lothringkých. Muž v obchodě vydělal velké peníze, jeho manželka zdělila po rodičích značné jmění. A byli šťastni? Ve svém bohatství zapoměli na Boha. Muž nepřišel do kostela nikdy, jeho žena jen o největších svátcích. Odtrženi od Boha, žili ve stálých různicích mezi sebou. Muž vyčítal ženě, že mnoho spotřebuje v domácnosti. Koupil-li si muž nový oblek, láteřila zase žena a končívala obyčejně slovy: »Tak to přivedeš až na žebráckou hůl.«

Když manželka těžce onemocněla, nechtěla ani na smrtelné posteli ničeho o knězi slyšeti, za to však naplňovalo ji velkou starostí, že pohřeb bude státi mnoho peněz. Radila proto svému muži: »Máme na půdě několik starých prken; mohl bys z nich udělati rakev, tak aspoň něco ušetříme.« Žena zemřela. Muž sbil skutečně ze

starých prken truhlu, ve které mrtvolu své ženy pochoval. Od té chvíle stranil se lidí ještě více, žil ještě lakotněji, až upadl do trudnomyslnosti a skončil konečně sebevraždou. Smějícím se dědicům zanechal 280.000 franků. Je-li pak nevěrec při všem bohatství svém šťastným?

Bedřich II. byl mocným císařem římsko-německé říše. Byl šťastný? Neskrocená pýcha naplnila jeho duši; vedl zuřivý boj proti církvi Kristově a proti papežství, několikrátě porušil přísahy a oddal se výstřednímu životu. Proto jej papež Řehoř IX. z církve vyloučil a tím bylo i veta po jeho slávě. Je-li bezbožník při vší své moci šťastným?

Voltaire byl vynikajícím spisovatelem, jež Bůh obdařil skvělými vlohami. Těšil se evropské pověsti, byl modlou na dvoře pruském i ruském, přítelem krále londýnského. A byl-li šťastným? Nemravnost vede obyčejně k nevěře. Tak tomu bylo i u Voltaire-a. Křesťanské pravdy zavrhl jako fantasmie lidského poblouzení, stříkal zžírající posměch na vše svaté a živil v srdci svém planoucí nenávist proti Kristu a církvi, tak že zakončoval každý dopis svůj pověstným výrokem: »Ecrasez l'infame!« (Zničte tu hanebnici!), myslil totiž katolickou církev. Zemřel roku 1778 v Paříži v hrozném zoufání se slovy: »Jsem opuštěn od Boha i od lidí.« Totéž zakusili na sobě nejslavnější dva básníci Německa: Göthe a Schiller. Göthe, »miláček bohů«, vrhl se s otevřenou ná-

ručí do rozpustilého víru pařížského světa, pil z poháru rozkoše až na dno a slyšte, co o tom napsal ve stáří 27 let: »Připadal jsem si jako krysa, která kdes pohltila jed; běhá pak ku všem děrám a požívá vše, co se požířati dá, pije vše, co píti se dá, a v nitru hoří neuhasitelný oheň.« A neříkal totéž i Schiller o sobě? »Vím jen to,« píše, »že má hlava i mé srdce jest prázdné a že ani jedinký den nebyl jsem šťasten.« Je-li pak nevěrec při vši vzdělanosti své šťastným?

Arthur Schopenhauer byl prohlášen svého času za největšího mudrce Německa. Byl-li šťastným? V pýše a rouhání odvrátil se od Boha, žil a zemřel, pohrdaje celým světem, v hrozně opuštěnosti. Když r. 1859 upadl do těžké nemoci, volal často: »Ach Bože můj, ach Bože můj!« S podivením otázal se ho lékař: »Existuje pro vaši moudrost také Bůh?« Schopenhauer odpověděl: »Moudrost ta nedostačí v utrpení; však to vše změním, jen až se uzdravím.« Stav jeho se zlepšil. Týž lékař zastihl ho jedenkrát za krásného odpoledne na balkoně domu. Upamatoval jej na onu rozmluvu v nemoci, vyřkl slova: věčnost a Kristus. To nemocného velmi rozčililo: »Jděte mi k šípku s takovými povídkami, to je pro děti, učenec Krista nepotřebuje.« Téhož dne byl světoznámý učenec mrtvolou. Jest nevěrec při vši učenosti skutečně šťastným?

»Mimo církev není spásy,« praví Josef de Maistre, »ani pravé životní radosti, ani uklidnění

duše a mysli. Právě duševně nejnadanější mužové cítí, když za oběť propadli nevěře, bídu života pozemského nejvíce. Marně hledají odpomoci ve vědě a umění — veškerá jich práce jest jen ná-maha bez cíle a radosti, omrzelosti života přibývá s léty a konec života jest bez vší útěchy, smutný, hrozný.«

Žádný neznaboh není na světě opravdově šťasten, byť by byl sebebohatší, mocnější neb učenější. Nezávidí mu proto jeho bohatství, ani moci, ani učenosti. Neboť naopak není člověk dobrý nikdy opravdově nešťastným. Spravedliví mají mír a pokoj svého svědomí a Bůh je potěšuje sladkou svojí útěchou. Opravdu svaté duše mohou často i jásatí vnitřní radostí uprostřed svého utrpení. Jaký byl Tobiáš, ač ožebračený a osleplý, klidný a trpělivý. »Nenaříkal si, nýbrž setrval odevzdaně v bázni boží a děkoval Hospodinu po všechny dny života svého.« Hrozná rána osudu stihla sv. Alžbětu Durynskou, když ve stáří 20 let ztratila svého hodného muže. Přišli však dnové ještě horší. Byla s třemi malými dětmi vlastním švakrem vypuzena ze svého sídla Wartburgu u Eisenachu. Ničeho nesměla s sebou vzíti; jak chodila po domácku oblečena, tak byla z hradu vyhnána. Za tuhé zimy ubírala se ubohá kněžna s dětmi z hradu. Avšak dole ve městě čekalo na ni utrpení nové. Švakr její, lantkrabě Jindřich zapověděl, že nikdo ve městě nesmí kněžně poskytnouti útulku. Proto zaháněli

kněžnu všude, kde o přístřeší prosila. A tak stála ta nejšlechetnější a nejlepší kněžna, kterou kdy svět poznal, na ulici v nejtrpčí chudobě a opuštěnosti za širé noci. Konečně našla noclehu ve stáji. Tu slyší kolem hodiny 12. půlnoční zvonek z kostela kapucínů. Alžběta vstává a spěchá do kostela. Mnichové se tam modlí. Kněžna sama tento kostel založila. Proto domnívá se, že jest oprávněna o něco požádati. A zač prosí? Prosí, aby mnichové s ní zapěli hymnu »Te Deum laudamus«, »Tě Boha chválíme«, na poděkování za všechno utrpení, jež Bůh na ni seslati ráčil.

»Zde jistě bydlí lidé velmi nešťastní,« pomyslí si nezkušený student, když jedenkrát šel kolem bídné, zastrčené chatrče. Byla 1½ hod. vzdálena od nejbližších stavení, nízká a velikými kameny opatřená, aby snad vítr neodnesl její chatrnou střechu. Kolem byla pustá step, daleko široko žádného stromu, žádné zeleně. Vstoupil do chatrče a co našel? Nejšťastnější lidi na světě. Byla to rodina o 5 dětech. Žili ovšem v největší chudobě a měli jen to nejpotřebnější pro život. Především však zdobena byla mysl jejich hlubokou zbožností a velkou důvěrou v Boha. »Bůh náš nenechal ještě nikdy hladověti; bude zajisté i na dále o nás pečovati,« odpověděl muž na otázku, zda netrpí bídu.

Nediv se proto více, vede-li se často na světě dobrým špatně a zlým dobře. Tím méně však obviňuj proto Prozřetelnost Boží. Neptej se nikdy:

»proč to, proč ono«; pomni, že nic se neděje bez vůle Boží. I když to pochopiti nemůžeš, Bůh nejlépe ví, co slouží k našemu spasení. Ať jsi bohat nebo chud, ať jsi ctěn či pohrdán, ať jsi zdráv či nemocen, volej povždy: »Jak Pán Bůh chce«. —

VIII. Víra v Boží prozřetelnost oporou státu.

Na švýcarských mincích bývala kdys ražena slova: »Deus providebit,« »Bůh se postará,« a na francouzských »Dieu protège la France,« »Bůh chraniž Francii.« Dnes se na mince razí slova jiná. Veřejné vyznání víry v božskou prozřetelnost mizí čím dál, tím více ze života národů; nevěra činí hrozný pokrok. *A přece jest dokázáno, že víra v prozřetelnost Boží podporuje i blaho státu.*

I.

Mnoho nespokojenosti panuje na světě. Mnozí naříkají nad stávajícími poměry; nemělo by prý býti chudých a bohatých; všickni by měli míti stejně a všichni by měli sobě rovni býti. A po-
něvadž dosud tomu tak není, srocují se stejně smýšlející dohromady, prohlašují válku kapitálu, hrozí povstáním, vzpourou a revolucí. A když revoluce se provede, zůstává to zase tak, jako dříve. Mnozí jsou nespokojeni se svým okolím; prý si jich lidé málo váží; prý jsou zneužívány jejich vlohy, vědomosti a zásluhy. Proto raději ustupují do pozadí a nečiní ničeho více

pro veřejné blaho. Mnozí jsou nespokojeni sami s sebou; pracují, namáhají se, přemýšlí, a přece nikam to nepřivedou. Mnozí jsou nespokojeni i s Bohem; reptají proti jeho nařízením, jež se jim nelíbí, proti utrpením, která na ně doléhají. Člověk prý ani ze samých svízelů nevyjde, mezitím co soused tone ve štěstí, tak mluví a zanevrou na celý svět.

Kdo může tuto nespokojenost nejlépe zahojiti? Nikdo a nic jiného, než živá víra v božskou prozřetelnost, která v úmyslu nejlepším a nejmoudřejším všechna ta utrpení sesílá. Utrpení jest již jedenkrát v úmyslu Božím; chceme to snad měniti my? Utrpení jsou časné tresty za hříchy, chceme se jim stůj co stůj vyhnouti a upadnouti do trestů daleko těžších po smrti? Utrpení jest pramenem velikých zásluh; chceme se vší mocí o ně připraviti; chceme snad pořádek světový zvrátiti a přírodu zničiti? Bůh propůjčuje přečasto lidem zlým časné štěstí, čest a chválu, chceme mu to snad zapověděti? Či chceme jen drobět toho štěstí záviděti, které tak jako tak brzy pomine? Či chceme to zazlívati Bohu, když nepatrné zásluhy takých lidí odmění již na zemi, mezitím co věrným sluhům svým připravuje nekonečné radosti v nebi?

Každý nahlíží, že víra v nejmoudřejší a nejdobrotivější prozřetelnost jest nejlepším prostředkem proti nespokojenosti a malomyslnosti.

»Obyčejně člověk ani nepochopí, co za skvostné dary Boží jsou chůboba a nouze,« praví Ad.

Kolping. Téměř všichni znamenití mužové jen nouzí a drsným osudem svého mládí přivedli to k zdatnosti let pozdějších. Bez překážky nesvede se nic velkého a znamenitého na tomto kostrbatém světě. K tomu jest zapotřebí nevyhnutelně jedné věci: Neochvějně, zdravé důvěry v Boha.

Lidé, kteří božskou prozřetelnost popírají a na její místo staví slepou náhodu anebo železnou nutnost, nejsou přátely lidu, ale jsou svůdci a hubitely jeho; činí lid nespokojeným, nešťastným a podkopávají budovu společenského pořádku.

Jest dovoleno čeliti zlu, pokud to možno a mravně přípustno, jest dovoleno svůj stav dle možnosti zlepšiti. Jen si však nikdo nemysli, že může býti člověk na světě úplně šťastným. Svět tento zůstane povždy slzavým údolím.

Chceš-li si zachovati srdce svého klid, pak čiň, co můžeš, a ostatní přenech Bohu.

II.

Víra v Boží prozřetelnost zdržuje mocného před zneužíváním moci své nad slabším. Osud pohanských otroků byl velmi smutný. Otroak byl považován za živý nástroj. Strava jeho byla špatná a nedostatečná; nesměl nositi ani sandálů, ani pokrývky na hlavě, vlasy a vousy nesměly býti stříhány; podzemní brloh kdes sloužil mu za příbytek. S otroky zacházelo se nevýslovně krutě, zejména později, když nahromadilo se báječné jmění v rukou jednotlivců. Neboť to jest známo, že mamon činí chladným

jako led, tvrdým jako kámen. Cato Starší platí dodnes za jasný příklad starořímských ctností. A tento »šlechtný« Cato nezná jiného rozdílu mezi zvířetem a otrokem, nežli že tento může býti k zodpovědnosti volán, a zvíře ne. Mudrc Seneca nazývá otroka vždy jen »zvířetem«. »Vůči otroku jest vše dovoleno«, to bylo právní zásadou oné doby. Poněvadž otroci musili konati veškeré práce, byli tím potlačeni řemeslníci a maloživnostníci vůbec. Stavů středního nebylo, ani řemeslníka, ani maloroľníka. Tak zmizela nejlepší opora obrovské říše římské, sedlák a měšťan. Na jedné straně byli ohromní boháči, na straně druhé žebráci; a ti stáli proti sobě v nesmířitelném záští a vzteku.

Tak tomu bylo v době pohanské. A to jest pochopitelno. Neboť pohan nevěděl ničeho o Bohu, Otci všech lidí; ničeho o Kristu, jenž všechny lidi krví svou vykoupil a jedinou rodinou je učinil; ničeho o křesťanské lásce, ničeho o Boží prozřetelnosti.

Ale, řekne někdo, což nepanují podnes podobné poměry v zemích křesťanských? Nenaříkají tisícové a statisícové dělníků na potlačování a zotročování? Že se tu mnoho přehání, přisvědčí zajisté každý. Každý člověk se domnívá, že zlo, které právě na něho doléhá, jest největší. Ale zlo jest přece tady. Ti však věci prokazují špatnou službu, kteří nouzi a bídu dělníků připisují vždy jen rozmařilosti a nestřídmosti: to jest lásky

prázdná povrchnost, která massy lidu ještě více popichuje. Uznejme jen zcela otevřeně, co papež Lev XIII. ve své dělnické encyklyce před celým světem tvrdí. Zlo rozšířeno jest ve světě nenasytným lichvářstvím, které církev vždy přísně trestala. Jest to hamižnost zisku chtivých lidí, všude v jiné formě.

K tomu druží se ta okolnost, že veškeré podniky a obchody octly se v rukou několika málo lidí, tak že několik těch velemocných a velebohatých vhodilo nepřehledným zástupům obyčejných dělníků tvrdé, otrocké jho na bedra.«

Kdo tu může pomoci? Jediné křesťanství a to především víra v Boží prozřetelnost. Kdo ví, jak božská prozřetelnost často v jediném okamžiku to nejkrásnější štěstí změnil v nejžalostnější neštěstí, jak prostředky, kterých člověk používá k docílení svých nespravedlivých záměrů, pomocí prozřetelnosti Boží se mění v prostředky vlastní jeho zhouby, ten báti se bude Boha a nebude popouzeti k hněvu všemohoucího vládce svými zločiny. Kdo ví, že na nebesích sídlí Bůh, který osudy národů i jednotlivců ve své ruce drží a s otcovskou láskou a s neúprosnou spravedlností i nad nejmenšími tvory bdí, neodvází se jednati proti zřejmým úmyslům Božím a hromaditi všecko zlato světa výhradně v rukou svých a strhovati tisíce bližních do trýznivé chudoby a bídy. Tato myšlenka odstraší jistě každého člo-

věka před násilím a nespravedlností, pokud jest člověkem smýšlení křesťanského.

Tam kde dosud panuje víra v existenci Boha, v jeho prozřetelnost, v nutnost rozdílů stavů a nedokonalost všeho pozemského, ve všem vyrovnavající, naprostou spravedlnost bdícího nad námi Otce a jeho věčnou jedenkrátě odměnu, tam nemůže nikdy žaloba na bídu klesnouti na stupeň duševní otupělosti. »Jenom tam, kde člověk otupí pro vše nadpřirozené, kde zabředne do věcí čistě pozemských, tam daří se znamenitě ideám sociálně-demokratickým,« tato slova napsal protestantský kazatel Göhre, který přestrojen za dělníka, pracoval v saských továrnách, aby pátral po příčinách sociálně-demokratického hnutí. (»Drei Monate Fabriksarbeiter und Handwerksbursche«, Leipzig 1891.)

III.

Víra v božskou prozřetelnost povzbuzuje všechny lidi, bohaté i chudé, představené i poddané, aby jako údy společnosti plnili své povinnosti a tak získali pro celou společnost požehnaní plynoucí ze svorné práce. Božská prozřetelnost odměňuje již na zemi státy za vše dobré, co vykonaly, a tresce za zločiny, jichž se dopustily. Neboť státy jsou morální osoby a jako takové mají plniti povinnosti. Avšak jen na tomto světě trvají jako osoby morální. Proto mohou také jen na tomto světě odměnu nebo trest obdržeti. Již Písmo sv. připomíná: »Spravedlnost povyšuje národy,

hřích však bídnými je činí.« Než to jest jasno: Čím více proniknut jest národ vírou v Boží prozřetelnost, tím více se přičiní, společným a veřejným uctíváním Boha, přísným vykonáváním spravedlnosti a mravnosti požehnání nebe si zajistiti. Proto jest živá víra v Boží prozřetelnost mocnou pohnutkou k podporování zbožnosti a ctnosti v zemi. Čím více však mizí víra ve vládnoucího, všemohoucího a nejmoudřejšího Otce, čím více mysl národa obrácena jest na věci pozemské, na peníze a výdělek, na požitky a zábavy, tím více zapomíná na povinnosti své vůči Bohu, tím rychleji mizí požehnání a štěstí.

Hřích jest vzpoura proti vůli a vedení Božímu, což vždycky činilo národy nešťastnými, země chudými a prázdnými, trůny nejistými. »Každý národ,« píše známý apologet P. Weiss ve své apologii křesťanství, »každý stát má své od Boha určené místo ve společnosti lidské a svou zvláštní úlohu při uskutečnění velkého, celistvého a světového plánu Božího.

Stavba o kterou se jedná, jest pořádek světový, světové štěstí, říše Boží na zemi; spolupracovníci jsou národové a státy; stavitel to jest věčný Bůh sám. Zájisté, že v zájmu států záleží mnoho na tom, aby svou úlohu ve vškerenstvu pochopily, t. j. Bohu sloužily.«

Doslov.

»Bůh to chce.« S těmito slovy povstala před několika sty lety celá západní Evropa, aby osvobodila hrob Kristův z rukou nevěřících Saracenů. »Bůh to chce«, to budiž i tvým heslem při každé změně osudu. Nic neděje se bez vůle a dopuštění Božího. Proto můžeme opravdu vždycky říci: »Bůh to chce.« Proč bys nechtěl chtít i ty?

Pohlédni často v životě svém čtverým směrem: Pohleď nazpět: kolik hříchů jsi spáchal a jaké tresty za ně jsi zasloužil! Pohleď ku předu: Tam vidíš božského Spasitele, jak nese těžký kříž svůj a volá: »Kdo chce za mnou přijít, vezmi kříž svůj na sebe a následuj mne.« Pohleď dolů: Hrozná jsou tresty zavržených. Raději zde trp, než jedenkrát po smrti. Pohleď vzhůru: Krátkým utrpením k věčné radosti! Potom i nejtěžší utrpení jest lehkým.

»Vezmi si to a dobře uschovej,« pravil otec před smrtí synu svému, podáváje mu malou skříňku. »Až tě potká neštěstí, pak ji otevři.« Uplynulo několik let, tu stihlo syna neštěstí. Otevřel zvědavě skříňku. A co v ní našel? Dvě dřevěné tyčinky, jednu delší, druhou kratší. Na první bylo napsáno: »Vůle Boží«, na kratší: »Tvá vlastní vůle«. Vedle toho byl lístek se slovy: »Položíš-li svou vůli přes vůli Boží, máš kříž; položíš-li ji ale vedle nebo pod ní, mine tebe každý kříž.«

Roč. XI.

Čís. 5.—6.

Vycházejí šestkrát do roka ve volných lhůtách.
Předplácí se na celý rok 60 h, do něm. zemí 70 h,
do ostatních zemí 80 h. — Jednotlivá čísla stojí
10 h, do něm. zemí 12 h, do ostatních zemí 15 h.

□ **HLASY** □
SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci
• Administrace Praha, čís. 570-II., Žitná

**Fráze a okřídlená slova
falešných proroků.**

Volně dle F. X. Wetzela spracoval
JAN FÄHNRICH, farář v Krnsku.

V PRAZE, 1911.

Tiskem a nákladem družstva Vlast.

Náboženství musí býti.

Jistý dřevař ve hvozdech šumavských měl zlou, bručivou ženu, jménem Kateřinu. Vždy chtěla, aby muž jí dával za pravdu. Jednoho dne, když muž její marně se snažil způsobem mírným o pravdě svého mínění ji přesvědčiti, a ona naopak ze všech sil volala: Ne tak, podle mé hlavy musí vše chodit, přešla konečně muži trpělivost, uchopil norné poleno a hodil je po hašteřivé ženě se slovy: Ať tedy i to poleno po tvé hlavě jde!

Takových lidí jest i jinde dosti a to více mezi muži než mezi ženami, kteří se domnívají, že vše musí podle jejich hlavy chodit, že sám Pán Bůh se musí dle nich řídit. Toho se sice neodvažují, aby popírali každé náboženství, to by bylo přece trochu mnoho. Proto skrývají nevěru svou za novou frázi: *Náboženství musí býti, ale takové, jaké nám se líbí.* Na tuto frázi si dnes poněkud posvítíme.

»Náboženství musí býti« tak volají někteří lidé vznešení, a pokládají, jako David Strauss, divadlo a hudbu za nejlepší náboženství. Náboženství musí býti, ale náboženství bez dogmat, tak volají volní myslitelé. Dogmat, určitých článků

víry nesmí býti; jenom jedno dogma, jeden článek víry prý jest jistý, že totiž všichni lidé, ať již věří a činí, co chtějí, přece přijdou jednou do nebe.

Náboženství musí býti, volají konečně přemnozí, ale ne pro nás vzdělané, ale pro obyčejný lid, pro sedláky, pro řemeslníky, dělníky, čeledíny a děvečky. Tito by se totiž mohli bouřiti proti bohatým, tropiti nesvár a snad i revoluci; snad by jim mohlo napadnouti, že jest přece lépe a pohodlnější jezdit ve světě v kočáře, pít dobrá vína a jíst lahůdky všeho druhu, než v bídě a nouzi se trápiti.

Nyní snad již pozorujete, co je fráze: »Náboženství musí býti.« Proto nedejte se klamati, slyšíc slova tato a neříkejte: vždyť ten člověk není tak zlý, což neslyšíte jak neustále říká, že náboženství musí býti? Ano náboženství musí býti, aspoň pro nevzdělaný lid, nebo jaké on si přeje. Zdaž obstojí tací lidé jedenkrát před věčným soudcem? Zajisté ne, neboť jenom jedno náboženství může býti pravé a bohumilé.

To přece 1. *není možné, aby všechna náboženství byla pravá.* Na světě jest tolik náboženství od sebe zcela rozdílných. Jsou všechna pravá? Může ano a ne v téže věci býti pravda? Židé očekávají Messiáše, křesťané praví, že Messiáš na svět již přišel a svoje božské poslání vyplnil. Mohamedáni nazývají Mohameda svým největším prorokem, křesťané nazývají jej náboženským podvodníkem. Katolíci věří v primát

římského papeže, v neomylnost úřadu učitelského v církvi ve věcech víry a mravů, protestanté se proto od církve katolické odtrhli. — Kdo má pravdu? Vše přece nemůže býti současně pravda. Proto nevyhnutelně klamou se jedni nebo druzí; nemohou tedy všechna náboženství býti současně pravá.

Nejsou 2. všechna náboženství Bohu stejně milá. To jest také úplně očividné. Nebo má se Bohu stejně líbiti, klaní-li se pohan modlám z hlíny nebo dřeva zrobeným, či padá-li křesťan na kolena před ním samým? Má se Bohu stejně líbiti, zavrhuje-li protestant nejvznešenější akt uctívání Boha »mši svatou«, či přináší-li se v každou hodinu na celém světě ve mši svaté nejdokonalejší oběť chvály, díků, prosby a smíření? Říkati: všechna náboženství jsou Bohu milá, znamenalo by: Bohu je stejně milý klam i pravda, dobré i zlé — a to by bylo hrozné rouhání.

Tedy jen jedno náboženství může býti pravé. Které jest to? Křesťanské, katolické, ono, které Ježíš Kristus na zemi založil. Které důvody pro to máme? Dokázal Kristus svoje božské poslání? Ano! Jeho zázraky potvrzovaly, že od Boha pochází. Jeho život nejinak. Objevil se na světě jako člověk ze ženy zrozený, vše, co člověka potkati může, potkalo jej, ve všem nám učiněn podobným, jen jednu věc vyjímaje — hřích. V pokušení byl zkoušen, v boji a v nejtěžším utrpení zdokonalen. Z hlubin jeho ponížení, z temnoty

jeho utrpení září v jasném lesku jeho božská velebnost, z chudoby a bídy majestát tak vznešený, že u žádného člověka na světě něco podobného jsme neviděli. Vše to, co v Ježíši Kristu jsme viděli, z jeho úst slyšeli, poukazuje na jeho božský původ, takže nuceni jsme volati se svatým Petrem: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého!

A jakou změnu způsobil Kristus na světě? Mocný ale znemravnělý Řím rozpadá se v trosky před chudým křížem. Zkažené mravy zalézají do propastí temných a na jich místa nastupuje čistota, nadpřirozená krása nauky Kristovy. Chudý lid z hluboka si vydychuje, hrozné břemeno otroctví snímá Kristus s beder jeho.

A jakými prostředky toho dosáhl? Ohněm, násilím, mečem, podskokem, penězi, korupcí? Tou pracoval povždy a pracuje svět. Kristus neměl, kam by hlavy sklonil, dvanáct chudých rybářů poslal do světa, ti se rozptýlili do čtyř úhlů světa. Svět uslyšel jejich slova a — uvěřil.

Obstálo křesťanské náboženství ve zkoušce pronásledování? Ach, kdo by mohl popsati, vylíčiti onu dráhu bolestnou, po které se církev katolická ubírala od prvních svých počátků až na naši dobu. Co krve, co muk, co slzí, co bolu! A každá krůpěj krve stává se semenkem, z něhož pučí nový, čilý život církve, Kříž přežil všechna pronásledování. Na trůnech sklánějí se mocnářové pokorně před ním, národové přišly a položily se v jeho stínu. Svět stal se křesťanským,

katolickým. A jak tomu bylo v prvních třech stoletích, tak tomu bylo i později i v naší době.

V hrozném boji tom ztratila církev mnohou zemi, ale sama zůstala, jak Kristus ji založil, jedna, svatá, katolická, apoštolská. Přísně byla zkoušena a shledána pravou, často zdálo se, že hyne, ale byla to zase jen nová zkouška; často zdála se kolísati, ale přece nepadla, zdála se býti pokořena, ale znovu byla povýšena; ano zdála se býti mrtvou a přece žila. Nikdy nebyl stav církve smutnější, nežli v dobách, kdy blud ariánský zaplavil celý okršlek zemský. Katolíkům odňaty kostely, biskupové zahnáni, kněží pobiti. Biskup Athanasius, když vyhnán byl ze svého sídla, loučil se s plačícím lidem slovy: Děti, nemuťte se, to jest jen malý mráček, který brzy se přežene.

Tak stojí křesťanství před okem naším. Nejvzácnější charakterové hlásili se k němu v každé době i dnes. Za jeho civilisací zůstala pohanská hrozně pozadu. O žádném náboženství nenapsalo se tolik jako o křesťanském, o žádném nebylo tolik mluveno jako o tomto.

Obrať zrak svůj kamkolivěk, najdeš všude rozvrat, rozpadání; co jeden tvrdí, druhý popírá. Tak tomu dnes ve všech vědách světských, tak tomu dnes v každém jiném náboženství.

Jen katolická církev stojí tu nezvratná, nezměnitelná, dnes totéž učící, co za časů Krista Pána. Proto ona jediná může se honositi znám:-

kou pravosti a božskosti. A přijde-li budoucně opět někdo k vám s frází: Náboženství musí býti, budete již věděti, co o té frázi dlužno souditi. Jest to prázdná, jalová fráze, již člověk taký šálí sebe i jiné.

Jeden pán, jedna víra. Jen jedno jest pravé náboženství. Nedejte se klamati více frází: náboženství musí býti. Ta jest jenom záminkou pro toho, kdo nemá žádného.

My jsme katolíci a jimi zůstaneme do posledního výdechu.

**Jest lhostejno, co člověk věří, jen když
řádně žije.**

Kdo byl v Římě, viděl zajisté chrám svatého Petra a Andělský hrad. Obě budovy jsou hrobky knížat, ale jak rozdílné. Andělský hrad jest náhrobek císaře Hadriána a tisíce rukou otroků kameny jeho snášelo; za proklínání a vzdechů byl dostavěn. Stavba chrámu svatého Petra započata byla katolickým světem za zpěvu a modlitby, chrám byl stavěn jako pomník obětavě lásky a radostné víry, a tak byl také po léta stavěn a dostavěn.

Těžkopádně, zádumčivě stojí tu pohanský náhrobek, jasně a vznešeně však náhrobek křesťanský. Andělský hrad jest proměněn ve vězení; nad hrobkou svatého Petra klene se ohromná kopule v zářících barvách, ve zlaté mosaice.

Podobně jest to ve světě. Na jedné straně veselá, dětinná víra, na straně druhé zamračená pochybovačnost a nevěra, která se všude roztahuje s frází: *lhostejno, co člověk věří, jen když řádně žije.*

Jest nepříjemný, podzimní den. Hustá mlha zahaluje celý kraj. Po široké, pusté pláni ubírá se poutník. Jest unaven dlouhou chůzí a proto usedá, aby si odpočinul Usne. Po dlouhé době se probudí a v husté mlze zapomněl, kudy ho cesta vedla. Kam se má obrátiti? Nikde nevidí pěšiny, ani chatrče, vše zahaleno v mlhavém moři. Tu náhle stane před ním lovec a praví: Nechceš-li zablouditi, jdi po této cestě. Co bude poutník dělati? Nastoupí vděčně a radostně cestu naznačenou, či snad odpoví dobrému rádci: I to jest mi lhostejno, jdu-li v pravo, nebo v levo, ku předu, či do zadu, zajisté, že všechny cesty vedou k cíli. Tak by mohl mluvit pouze ten, jehož cesty cíl jest blázinec. Ale ne menší nesmysl pronášejí ti, kdož tvrdí: *Lhostejno, co člověk věří, jen když řádně žije.*

Kristus Pán sestoupil s nebe a přinesl nám víru, víru toliko *jednu*. Jedno tělo, jeden duch; jeden pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a otec všech lidí, praví apoštol. Jest tedy jen jedna pravá víra, jen jedna cesta do nebe a kdo po této cestě kráčí, dosáhne svého cíle. »Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude.« Kdo však neuvěří, kdo i jen jedinou pravdu víry zavrhne,

o tom platí slovo druhé, které rovněž z úst Kristových vyšlo: »Kdo nevěří, bude zatracen.« Pročež každý, kdo víru zavrhuje, kráčí vstříc své záhubě. Abychom byli spaseni, musíme podíl míti na Kristu, neboť není jiného jména dáno pod nebem lidem, skrze které bychom spasení došli. Ne klam a blud však, nýbrž jen pravda spojuje nás s Kristem. Proto může jen pravá víra býti prostředkem spásy. Tím ovšem netvrdíme, že kdo jest jinověrcem, nemůže býti spasen. Nevěřci však, kdo se jím stal z vlastní viny, praví svatý Jan slova velice vážná: Kdo věří v Syna, ten má život věčný, kdo ale v Syna nevěří, ten neuzří života a hněv Boží bude nad ním.

To uvážil a nahlédl muž, který dosud žije. *Lord of Ripon* v Anglii byl zuřivým nepřitelem katolíků. Proto byl důvěrníkem svobodných zednářů, kteří zvolili jej za velmistra lóže. Bylo mu nařízeno, aby ve zvláštním spise dokázal planost a nepravost víry katolické. Za tím účelem četl a studoval *Lord of Ripon* katolickou theologii a církevní dějiny, a to činil tak důkladně, že jednoho dne zaklepal na bránu kláštera Oratorianů a prosil, by přijat byl do lůna katolické církve. Řeholníci trnuli, vidouce před sebou muže, který znám byl pro svou nenávist a zášť vůči katolické církvi. Všem otázkám předešel však *Lord* s určitým vysvětlením. Nalezl jsem pravdu a proto musím dále za ní jíti. Dosud jsem církev pronásledoval, nyní jí budu sloužiti,

Lhostejnost u víře jest tedy těžkým hřichem, a kdo tvrdí, že jest lhostejno, co člověk věří, vzpírá se proti Bohu. Zjevil-li nám Bůh některé pravdy, chtěl zajisté, abychom je přijali a jim věřili. Nesmí tedy nikdo říci: Věřím, co chci. Tím vzpírá se Bohu, Boha neposlouchá. K této vzpouře druží se i rouhání. Proč nechce člověk svůj rozum zjevení Božímu podříditi? Domnívá se snad, že Bůh nezná pravdy, neb že Bůh se může mýliti? Anebo se domnívá, že Bůh poznanou pravdu nám nechce zjeviti a může lež říci? Oboje jest rouhání.

Než dále. Tvrzení: Lhostejno, co člověk věří, jen když řádně žije, *příčí se zdravému rozumu.* Co vlastně znamená tato fráze? Buď znamená tolik, že všechna náboženství jsou vlastně ničím, a každý člověk že může si o Bohu, svém určení a povinnostech mysliti, co chce, beztoho že jest to vše klam. Když ale všechna náboženství by měla býti ničím, pak by bylo také lží, že Kristus někdy na světě byl, a všechny světové události, na kterých založeno jest křesťanství, jsou jen bludem a klamem. Tím však přestávají dějiny vůbec, a všichni dějepiscové jsou bloudy.

Nebo znamená uvedená fráze, že všechna náboženství jsou stejně pravá. Ale jak by to bylo možno? Zda Kristus v nejsvětější svátosti jest přítomen či ne? Zda jest peklo či ne? Zda manželství jest nerozlučitelné či ne? Zda Kristus

jest Bohem, či pouhým člověkem? Stejným právem můžeš potom tvrditi, že koule jest kulatá neb hranatá zároveň.

Konečně někteří tvrdí, že všechna náboženství jsou stejně pochybná a že *jest zcela nemožno pravé náboženství nalézt*. (Lessing.) Jestliže Bůh jedno náboženství zjevil, plyne z toho, že je opatřil známkami, pomocí kterých můžeme je poznati. K čemu by je zjevoval, když by nemohlo býti poznáno? A jak by mohl pod trestem věčného zavržení na lidech žádati, aby je přijali, když by pravé náboženství od nepravého rozeznati nemohli? Neklamnými známkami zjevuje se pravda učeným i neučeným, jako slunce na nebi září všem, kdož dobrovolně očí svých před ním neuzavírají. Jest tedy zcela proti rozumu říkati: lhostejno, co člověk věří, jen když řádně žije.

Co ostatně vyrozumívají lidé slovem *»řádný muž«*? Tažte se na příklad tohoto mladíka, který vede nemravný život, tažte se tohoto lakotného obchodníka, který padělá zboží své, tažte se tohoto továrníka, který vyplácí dělníkům hladovou mzdu, tažte se onoho opilce, který ženu a děti do největší bídy uvrhl, tažte se jich, zda nečiní nároky na titul *»řádných mužů«*?

S údivem se nejprve na vás podívají a se vším důrazem se budou proti tomu ohražovati, aby pro tyto slabosti, jak praví, někdo je nechtěl považovati za řádné lidi. Může tedy nemrava, lichvář, podvodník, opilec zcela dobře býti řádným

člověkem. Není-li toto nové náboženství pohodlným jen což? Někdo snad řekne, slovem »řádný muž« rozumím přece trochu více. Míním tím muže, který všechny své povinnosti plní, dobré koná a varuje se zlého. Na to odpovídám, jsi-li tím skutečně, co jsi právě řekl, a jsi-li tím bez pomoci náboženství, pak podobáš se onomu krejčíkovi, který se vychloubal, že jehlou zabil lva. Máš také vášně a náruživosti? Bože, kdo by jich neměl! Jak ale chceš ovládati své vášně, jak přemáhati zlé náklonnosti? Kdo zadrží tvou napřáhnutou pravici? Kdo udrží tvoji chtivost po rozkoších a požitcích? To vše dovede bázeň Boží, ale bázeň Boží vyplývá ze svatého náboženství, a ty potom myslíš, že jest lhostejno, co člověk věří, jen když řádně žije?

Král Kanut, jeho choť Emma a několik velmožů z říše odebrali se o slavnosti Hromnic do opatství Ely, které bylo na ostrůvku u Cambridge. Několik člunů je tam dováželo. Z dálky zaslechli dojemný zpěv řeholníků. Příjemně dojat naslouchal Kanut melodickým zvukům a pronesl: Krásně zpívají řeholníci z Ely. — Ano, krásně zpívají, ale ne krásně zpívají ti, kdož hází kolem sebe frází: lhostejno, co člověk věří, jen když řádně žije.

Kdo chce jíti do Říma, musí cestu tam nastoupiti, kdo chce do nebe, musí jíti po cestě, která k cíli vede. Prosme Boha, by z této nikdy nedal nám se uchýliti.

Náboženství odkazuje člověka toliko na život posmrtný a pro tento život ničeho nečiní.

V Krakově jest starobylý dům, na jehož štítě vytesán jest letící orel a pod ním možno čísti slova: »Nebe a nic jiného.« Tak by to mělo vlastně býti. Na každém domě by podobný nápis státi měl. Ale i v každém srdci lidském zlatým písmem týž nápis by se stkvíti měl: »*Nebe a nic jiného.*« Než svět soudí jinak. Svět činí proto náboženství výčitku, že prý jen na nebe poukazuje a volá: Z náboženství ničeho nemám, ono odkazuje mne jen na život posmrtný. Tisíce lidí dává se touto frází oklamati a počnou kolísati ve své víře. *Prozkoumejme* tudíž poněkud bedlivěji *tuto frázi.*

Ovšem, jest pravda, že náboženství pozvídá zrak náš především vzhůru; slibuje nám věčné nebe, budeme-li na světě sloužiti Bohu. Není to vznešená cena za krátkou práci? Nenaplnuje-li nás tato myšlénka úplným zadostiučiněním? Kdyby tak otevřena ležela srdce všech lidí před námi, kolik tisíců, kolik millionů bychom napočetli těch, které jedině pomýšlení na nebe v bojích a strastech pozemských sílilo, kteří, jako Alžběta Setonová, první milosrdná sestra v Severní Americe, říkají: Nehledím ani vpřed, ani do zadu, hledím jen vzhůru!

Následuje však z toho, že náboženství pro časné blaho člověka ničeho nečiní? Katoličtí so-

ciologové v Belgii před několika lety na kongressu prohlásili jako první větu ve svém programu: Náboženství jest společnosti lidské potřebné. Ono ochraňuje nejjistěji práva každého jednotlivce a jest bohatým pramenem jeho blaha pozemského.

Tak jest to. *Bez náboženství společnost lidská neobstojí.* To dosvědčují největší mudrci mezi pohany, Plato, Plutarch, Cicero; to dosvědčují největší státníci starého a nového světa. Náboženství a mravnost, praví Washington, první prezident spojených států severo-amerických, jsou nezbytné opory lidského štěstí. A kdo tyto opory podkopává, není přítelem otčiny.

A Napoleon I. zvolal: Co by byl svět bez náboženství. Lidé by se navzájem povraždili pro hezkou ženu, neb šťavnatou hrušku. Švýcarský dějepisec Jan Müller před sto lety psal, jakoby v tušení prorockém. Evropa teprve ucítí, jaké následky bude mítí potlačování náboženství a její dcery mravnosti.

Následky tyto se pomalu pocítují, každého dne strašlivěji. Než o tom zde nechceme mluvit. Promluvím jen o *poměru náboženství ku blahu jednotlivců*. Pravím: *náboženství jest nejbohatším pramenem blaha lidí.*

Náboženství chrání život. Život jest nejcenějším statkem člověka, základem ostatních dober. Vše člověk dá, jen aby život si zachránil. Kdo jej nám chrání? Náboženství. Svatě zasahuje do

společnosti lidské páté Boží přikázání: Nezabiješ. Jen v sebeochraně, tedy jen tehdy, když vlastní život, nebo věc stejně cenná jest v nebezpečí, dovoleno jest člověku na život útočníka sáhnouti. Každá vražda z nenávisti, zášti, pomsty, vražda každého dítky, i nenarozeného dosud v životě matky, i sebevražda jest zločinem. Jak vážně církev život v ochranu bere, vysvítá z trestů, které na vraždu jsou stanoveny: Kdo jiného vraždí, může jen od biskupa za těžkých podmínek platně býti rozhřešen. Kdo vraždí dítě v životě svém, jest z církve vyloučen. Jak krásný by to byl život, kdyby všichni lidé dle vůle církve se řídili! Tu bychom mohli vycházeti sami ve dne, v noci, za každé hodiny na ulici, do lesů, do polí. Zatím v mnohých krajinách, ve velkých městech, nesmí se dnes chodec za pozdní hodiny odvážiti beze zbraně před dům.

Po životě jest nejcennějším statkem *zdraví*. Jak často slýcháme mluviti: Jen až se uzdravím, potom bude zase všecko dobře. A zase jest to náboženství, které zdraví chrání. Velmi mnoho nemocí povstává z nestřídmosti. Slavný kazatel francouzský Bourdalou navštívil jedenkráte svého přítele, jenž byl lékařem. Za rozprávky tázal se lékař v žertu slavného kazatele: Prosím Tě, řekni mi, jak to přijde, že nikdy nepotřebuješ mé pomoci? Bourdalou odvětil: Milý příteli, jediné z toho důvodu, že jen jednou denně dosyta se najím. Prosím Tě, vece lékař, jen toho nikomu

neříkej, jinak nebudem mítí žádných pacientů více. Ano, přemnoho nemocí povstává z nestřídmosti v jídle a pití. V Anglii umírá ročně 52.000 lidí následkem nestřídmého pití alkoholu.

Proto náboženství předpisuje střídmost, a prohlašuje veškeru nestřídmost v jídle a pití za hřích, který může býti i smrtelným; proto velí nám, abychom své vášně potlačovali, aby rodiče v tom smyslu vychovávali děti své. Když ale rodiče dětem svým vše povolují, při každé zábavě je chtějí mítí, pak nenaučí se dítě po celý život více něco si odříci, nestřídmě jí, nestřídmě pije, nestřídmě užívá radovánek a tím si podkopává zdraví a ztrácí klid duševní. Jiné nemoci mají původ svůj v nemravném životě, to jest kapitola, kterou lidé nejraději přeskakují, ale tím se věc ta nenapraví.

Nemoci takové jsou tou nejhroznější hlízou na těle společnosti lidské. Kdybyste tak navštíviti mohli separační oddělení velikých nemocnic v Praze, ve Vídni, v Berlíně, Paříži, jak hrozné obrazy by se Vám tu naskytly. Zvířecí neřest jest hlubokým, krvavým písmem napsána na těle nešťastných obětí, každý ji může čísti. Proto požaduje náboženství od nás čistotu a každý přestupek proti ní prohlašuje za těžký hřích. Tak ochraňuje náboženství zdraví.

Náboženství chrání *majetek*. Smí člověk mítí majetek, či mají ti pravdu, co s Proudhonem prohlašují majetek za loupež? Co učí o tom

církev? Církev učí: Bůh jest první a poslední, jediný a naprostý majitel všech věcí. »Má jsou nebesa i země a okršlek jeho.« Toto právo na majetek přenesl Bůh ve své neskonalé dobrotě na člověka v tom smyslu, že člověk nesmí se považovati za neobmezeného pána tohoto majetku, nýbrž pouze za jeho správce. Církev hlasá dále světu v sedmém a desátém přikázání Božím: Nepokradeš, nepožádáš statku bližního svého.

Kde tudíž náboženství ještě něco platí, tam nepotkáváme se s bandami lupičů, v kterých jsou chlapani deseti až patnáctiletí. Tam vrací se majetek nespravedlivě nabytý. Kde na učení církve se ještě dbá, tam vědí bohatí: Já jsem jen správcem svých statků, a zbytek patří chudým. Že mnoho boháčů po celé noci hýří a hoduje, šampaňské teče proudem a na druhé straně tisíce chudých dřou se po celé dny a noci, to není vůle Boží. Že jednotlivci milliony hromadí, svým dělníkům však bídnou vyplácejí mzdu, kterou sotva hlad zaženou, to není vůle Boží. Že koňům svým stavějí stáje s mramorovými žlaby, že dámy pinčlíkovi ustelou v postýlce z lionského hedvábí a posílají pro zvláštní, lehce stravitelné masíčko do hotelů pro svého čtyřnohého miláčka a vedle snad nemocné dítě v chladné, tmavé díře, na tvrdé lávici z hladu zvolna umírá, to není vůle Boží.

Ovšem odpoví mnohý z těchto peněžních baronů se vzdorem a drzostí: »To jest moje věc,

jak s penězi svými nakládám.« Ne, to není tvá věc, to jest věc Boha. Ty jsi jen správcem svých statků, a i pro tebe přijde hodina, kdy uslyšíš hlas Pána: Vydej počet z vladařství svého.

Co bídy by zmizelo, kdyby učení církví hlásané nalézalo více ohlasu! Pak i nejchudší by mohli šťastně žíti. Před krátkou dobou prohodil jistý národohospodář ve Švýcarsku: *Dějiny milosrdenství jsou dějiny katolické církve*. Jen listujte na chvílku v knize dějin církve katolické. Tu naleznete svatého Ambrože, který zlaté a stříbrné nádoby kostelní dal roztaviti, aby tím vykoupil otroky a nasýtil hladové. Naleznete tu biskupa Landericha, který nazval nemocnici, již sám vystavěl »Hôtel Dieu«, Hospodou Boží. Naleznete svatého Vincence z Pauli, jehož rukama prošlo 24 millionů k dobročinným účelům, jehož spolky dodnes se udržely. Naleznete Don Bosca, »největšího dobrodince celého století«. V prvním roce po vysvěcení potkal cestou do kostela zanedbaného mladého otrhance, ujal se ho, a počal ho vyučovati. Tento přivedl brzo své kamarády a výsledek? Při své smrti zanechal Don Bosco 152 velikých ústavů, které chovaly ve svých zdech 130.000 mladých mužů. Každoročně vychází z ústavů těchto na 25.000 výtečně vychovaných lidí.

Naleznete P. Damiana, apoštola malomocných. Před 20 lety započalo na ostrovech Landwichských zuřiti malomocenství, snad ta nejhroznější

všech nemocí na světě. Nemocné, asi 800 počtem, transportovali na ostrůvek Molokai. Kněz to byl, šlechtný missionář P. Damian Deveuster, který podjal se hrdinské práce býti těшитelem, lékařem, otcem a ochráncem těchto ubohých lidí. A zůstal u nich, až táž hrozná nemoc schvátla i jeho. Zemřel 15. dubna 1889.

Kdo může nyní ještě tvrditi, že náboženství odkazuje člověka toliko na život posmrtný a nestará se o blaho pozemské jako pečlivá matka? Nechrání život, zdraví, jmění a dobré jméno? Či nevyhledává těch, o které svět se nestará?

Silné knihy bych mohl psáti o blahodárném působení učení a církve Kristovy. Řečené nám prozatím stačí, abychom vážili si své víry, která nás jistě oblaží již zde na světě a hlavně v hodině umírání.

Osobní přesvědčení musí se uznávati.

Mohutné hnutí po svobodě a neodvislosti otrásá dnes světem. Všude hlásá se právo »svobodného pokroku«, »svobodné vědy« a hlavně právo »svobodného přesvědčení«. Zejména co se týče věcí náboženských, tu chce každý míti neobmezené právo, vše si v tomto oboru vysvětlovati, jak chce a žádá k tomu, aby i svět jeho přesvědčení uznal. *Osobní přesvědčení musí se prý uznávati.* Vidíte, to jest také taková fráze, kterou člověk svědomí varující chce umlčeti. My si na ni jak náleží posvítíme.

I.

Nevěrec volá: Není žádného Boha a odvolává se při tom na své osobní přesvědčení. Musíme-li toto přesvědčení uznávati?

Vezměmež *školní dítě*. Ve škole u tabule tvrdí že $2 \times 2 = 5$. To není dobře, řekne učitel. Ale to jest moje osobní přesvědčení, praví žák. Může-li pak učitel toto přesvědčení uznati?

Kdyby snad někdo mezi námi byl přesvědčen, že statky tohoto světa nespravedlivě jsou rozděleny, že nutno bohatým jich jmění vzíti a po stejných dílech všem dáti, zdali byste mohli takovéto přesvědčení uznávati?

Před několika lety stál ve Frankfurtu před soudem velmi vzdělaný *bandita*, obžalován z krádeže a vraždy. Poslyšte, jak sám se hájil. Privil: Pánové, vy vyhrazujete pro sebe právo, aby váš soudcovský výrok, který jest zároveň vaším osobním přesvědčením, byl považován ve světě za něco posvátného. Totéž právo mám i já. Vy jste bohatými bez práce a námahy, proč já mám býti chudým? Vy kocháte se ve všech možných požitcích, já hynu v bídě. Dejte mi podíl na těchto požitcích světa, ne-li, tož mám právo si je vzíti, třeba i pomocí jedu a dýky. To jest moje osobní přesvědčení. Jako vy, tak i já mám právo, aby moje osobní přesvědčení ve světě se uznávalo. — A uznali soudcové jeho osobní přesvědčení? V tom smyslu, že tohoto vraha a zloděje odsoudili doživotně do káznice.

Jakýsi *Vaillant* hodil počátkem prosince 1893 dynamitovou pumu do národního parlamentu v Paříži, aby do vzduchu jej vyhodil. Byl chycen a před soud postaven. Zde tvrdil: Jen anarchie může lidstvo spasit! To jest moje osobní přesvědčení. Uznali je? 5. února tohoto krvelačnicka popravili. A nyní přichází *nevěrec* a volá: Není Boha, to jest moje osobní přesvědčení. Musíme toto přesvědčení uznávat? Nikdy! V Písmě svatém stojí psáno, že již pohané, kteří pravého Boha neznali, před Bohem se provinili. Před Bohem se ale provinuje jen ten, kdo vlastní vinou páchá něco zlého. Pohané tedy z vlastní viny Boha poznati nechtěli. Aby pohany na víru obrátil, hlásal *sv. Pavel* hněv Boží, který stihne hříšníky. »Hněv Boží«, praví, »obrátil se na všecku bezbožnost a nepravost lidí, kteří pravdu nespravedlností potlačují.« Co znamenají slova tato? Tolik. Bůh potrestá pohany, kteří poznání pravdy v sobě utlumují. Činili to pohané? Ano! Neboť Boha mohli poznati. »Bůh jest sice neviditelný ve své bytosti, ale viditelným ve věcech stvořených,« praví svatý apoštol a dodává: »proto nemají žádné výmluvy.« Kdo že nemá žádné výmluvy? Staří pohané. V čem? Že pravého Boha nepoznali. Proč? Protože ze světa viditelného lehce jej mohli poznati. Staří pohané tedy byli vinnými před Bohem, hřešili těžce, poněvadž Boha nepoznali, jemu se neklaněli. Jich osobní přesvědčení nebylo ničím jiným, než přetvářkou. Jak veliká musí být

vina moderních pohanů, jimž dostalo se křesťanského vyučování, kteří v mládí svém k Bohu se modlili. Vina těchto lidí jest neskonale těžší, než-li starých pohanů.

To jest již v knihách starého zákona vysloveno. Tam čteme: »*Pošetilí jsou lidé, kteří nemají poznání Boha, kteří z viditelných věcí Boha nepochopují a mistra z jeho díla nepoznávají.*« Kdo jest pošetilý? Kdo Boha popírá, kdo z viditelného světa poznati ho nechce. Stojíš, příteli, na některém (zdejším) vrchu a pohlížíš se zalíbením do krásného údolí (jizerského.) Vidíš města, vesnice, rozkošné vily se zahradami atd. Tu přistoupí k tobě cizinec a řekne: Vše, co tu před sebou vidíš, povstalo samo sebou. Ta města, vesnice, zámky samy se postavily. Tato stromořadí sama se seřadila. Neodvrátíš-li se s nevolí od takového tlachala či blázna? Ale jaké bláznovství jest, když někdo tvrdí, že celý krásný a velký svět povstal sám sebou?

Athanasius Kircher, slavný Jesuita, měl ve své pracovně krásně pracovaný globus. Jednoho dne navštívil jej nevěrec. Se zalíbením prohlížel si globus a pravil: »To jest překrásná práce.« »Zajisté,« odpověděl Kircher »a co jest při tom nejlepším, že se tento globus sám udělal.« Uražen odpověděl nevěrec: »Chcete si ze mne šašky tropiti?« »O, nikoliv!« vece Kircher, »když však ani tento malý globus sám se udělati nemůže, kterak můžete tvrditi, že celý svět se svými potoky, řekami, jezery, moři, sám sebou povstal?«

»Nikdy jsem si hlavy nelámал, abych hledal důkazy v jsoucnosti Boží,« píše španělský filosof *Balmes* jistému pochybovači »Důkaz o tom, že Bůh jest, vytáhnu si z kapsy. Pozorují-li složitý stroj kapesních hodinek a pravidelný jejich pohyb, tu nikdo není s to mně namluviti, že tyto hodinky povstaly náhodou, že nebylo potřebí zkušené ruky hodinářovy. Ti, co popírají Boha, hlásají, že svět povstal náhodou, nebo tajnou silou přírodní a Bůh ví, čím ještě. Ale dovolte, abych takové tvrzení prohlásil za nesmysl.«

Příroda pracuje dle nezměnitelných zákonů. Zákony ty musil přece někdo do přírody vložit. Kdo to učinil? Týž, co přírodu stvořil. A nebo můžete-li vy, mocní a moudří pánové proti těmto věčným zákonům něco podniknouti, tož prosíme, pošlete nám za parných letních dnů trochu deště a sedlák vám zlatem zaplatí. A když hrom bije, že člověk hrůzou se chvěje, vy mocní a moudří pánové, zabraňte mu v jeho řádění.

Jeden *žák Voltairův* chtěl ve vznešené společnosti domácí paní přemluvit k nevěře. Marně. Tu uštěpačně zvolal: »Toho jsem se nenadál, že v domě tak vznešeném jsem jediným, který v Boha nevěří.« »O, vy nejste jediným v domě mém,« odpověděla dáma, »můj pes a moje koně také v Boha nevěří, ovšem že oni se svou nevěrou nemohou se chlubit, jako vy to činíte.«

A vskutku, *pošetilci* jsou *všichni, kdož tvůrce z věcí stvořených nepoznávají*. Kdo pozoruje klénbu nebeskou s milliony hvězd, jichž objem mnohem větší jest nežli naší země; kdo pozoruje, s jakou přesností tato tělesa nebeská po tisíciletí se pohybují a nekonečné dráhy probíhají; kdo na zemi pohlédne a nesčetné její zázraky; kdo konečně člověka pozoruje, tohoto krále věcí stvořených a ještě tvrdí: vše to že povstalo bez Boha, celý ten vesmír že jest dílem náhody a nebo slepých sil přírodních a člověk že vyvinul se ponenáhlu z nějaké tajné buňky a naposled z opice, ten nemůže míti všech pět pohromadě. Či schází to někde jinde? Ano, ano. Ne v hlavě, ne v rozumu, ale *v srdci to schází*. Srdce jest vlastně domovem nevěry. Ano. Ano. Ještě dnes osvěčuje se slovo, které před 1400 lety napsal *svatý Augustin*: »Nikdo nepopírá Boha, leč jen ten, kdo by z toho prospěch měl, kdyby Boha nebylo.« A jiný učenec (La Bruyére) praví: »Rád bych našel člověka, který jest střízlivý, střídmý, mravný a spravedlivý, a při tom by popíral jsoucnost Boha nebo nesmrtelnost duše; tento byl by aspoň nestranným, ale takového není na celém světě.«

Zanedbávání modlitby a bohoslužby, to jest *první skalisko*, na kterém víra pohromy utrpí. Člověk se po celý čas nepomodlí, do kostela ani okem se nepodívá, čemu dobrá zbožná matka doma ho naučila, to ponenáhlu z hlavy a ze

srdce se vytratí. Katechismus, písmo svaté, modlitební knížky z domácí knihovny se odstraní a někam na půdu do staré skříně hluboko na dno se položí a různým starým harampádím se přikryjí. A tak povstává zapomenutí na Boha. A poněvadž každý člověk má více méně starostí a práce a zodpovídání, zahrabe se duch lidský do těchto věcí pozemských, počne se zabývati sám sebou, počne sám sebe zbožňovati, a tak povstává pýcha, čili *sebezbožňování*. Člověk se neklaní více Bohu, nýbrž sám sobě. Avšak nejčastější příčina nevěry jest *nemravnost*. »A lidé milovali více tmu nežli světlo, poněvadž skutkové jejich byli zlí. Neboť každý, kdo zlé činí, štítí se světla a nejde ke světlu, aby jeho skutkové nebyli káráni.« Tak píše svatý Jan evangelista Páně. To jsou božská slova.

Ne tedy v rozumu, ale *v pýše života, v nemravnosti dlužno hledati příčinu nevěry.*

Co z toho plyne? Že nevěra jest vždycky těžkým hříchem. *Právo osobního přesvědčení se proto uznati nemůže, popírá-li jim někdo Boha.* Nedejte se tedy touto frází svéstí. Zachovejte si ten nebeský skvost víry svaté, kterou po předcích svých jste zdělili. Rozpomeňte se na den prvního svého přijímání. *Napoleon* tvrdil na smrtelném loži, že tento den byl nejkrásnějším v jeho životě. I vy jste jistě zářili radostí vnitřní nebeskou, když jako bratři a sestry Kristovy ponejprv. požili jste nebeský pokrm tento. S jakou radostí

přivinula vás tehdy ustaralá matka vaše k srdci svému a v duchu Boha prosila, aby i v budoucnosti zachoval vás dobrými, zbožnými.

Zůstali jste všichni tak až do dnešního dne? Nato si každý odpověz sám co nejlépe. Dopustil-lis se těžkých hříchů, pak jsi uvedl i duši svou do velkého nebezpečí, ty víš, jak si můžeš pomoci. Nestarej se o nikoho, neposlouchej, co svět tomu řekne, jdi a očisť duši svou ve zpovědi. Vždycky jest k tomu doba příhodná. Svět za tvou duši zodpovědným není, jen ty sám.

5. Katoličtí kněží prý v mnohém přehánějí

Slavný malíř dal jednou do výkladní skříně překrásný obraz. Mezi jinými diváky zastavil se před obrazem i švec. Pohlíží dlouho na obraz, vrtí sebou, rozumuje, hlavou kývá a konečně vážným hlasem praví: Ty boty jsou dobře namalovány, ale ten kabát není v pořádku. Slavný malíř, který právě slova ta zaslechl, pravil k němu: Ševče, jen ne přes kopyto! — Táž slova můžeme volati ke všem těm, kteří volají, katoličtí kněží prý v mnohém přehánějí. Co jest to za lidi, kteří kněžím to vyčítají? Předně jsou to *židé*, kteří se opovažují především v novinách, knihách a na jevištích zařízení katolické církve kritisovati, tupiti, směšným činiti. Za druhé jsou to *protestanté*, kteří zejména za nynějšího hnutí »Pryč od Říma« žádných prostředků se neštítí, aby katolické církvi,

nějakou ránu zasadili. Za třetí jsou to *špatní katolíci*, kteří byli sice po katolickém obřadu pokřtěni, ve škole špatně náboženství se učili a od té doby, co školu opustili, žádného kázání neposlechli; žádné náboženské knihy do ruky nevzali. — Tito a podobní lidé pak mluví, *církev prý přehání* a není potřebí vše tak přísně bráti, jak kněží to káží atd. Poslyšme, v čem vlastně kněží přehánějí.

Kněz učí, 1. *římský papež jest neomylný*, to jest přeháněti, jak může člověk býti neomylným?

Milý čtenáři! Církev musí býti neomylnou. Ježíš Kristus musil se o to postarati, aby církev od něho založená nikdy od pravdy se uchýliti nemohla, jinak by neobstála a nutně v tisíce různých sekt se rozpadla. *A církev katolická jest také skutečně neomylnou.* Neboť Ježíš Kristus přislíbil jí neomylnost slovy: *»Ejhle, já s vámi jsem po všechny dny do skonání světa. Duch pravdy zůstane při vás na věky a naučí vás vši pravdě«.* Co Bůh přislíbí, toho také dodrží, tudíž jest církev neomylnou. *Neomylná usnesení svá vynáší církev dvojím způsobem: buď na všeobecném katolickém sněmu, nebo skrze osobu papeže.* Povstane-li v církvi rozepře, nebo pochybnost u víře, tu povolává papež biskupy celého světa dohromady a tomu říkáme concil, čili církevní sněm. Po dlouhém a důkladném uvažování všech shromážděných biskupů rozhoduje sněm na základě písma svatého a tradice a praví: toto zjevil

Bůh. Takovéto usnesení předloží papeži a když tento je potvrdí, pravíme, že jest neomylné, t. j. skutečně pravé, pravdivé. Než není vždy možno církevní sněm svolati. Proto postaral se Ježíš Kristus o to, aby ještě jiným způsobem se mohlo rozhodnouti, které náboženství jest pravé: on učinil papeže *neomylným*. Pravíme-li papež jest neomylný, to neznamená snad, že by nemohl hřešiti. Úřad jeho jest sice vznešený, ale on zůstává při tom slabým člověkem jako my a může též hřešiti. Dále to neznamená, že by se nemohl mýliti. I on se může mýliti na příklad v tom, že pokládá špatného člověka za dobrého, může se mýliti ve vědách přírodních, v počtech atd. Když ale jako pastýř a učitel celé katolické církve ke všem věřícím mluví a rozhoduje, co máme věřiti nebo konati, abychom byli spaseni, pak jest neomylným. A proč? Poněvadž Duch svatý jej při tom posilňuje a před veškerým klamem chrání. Není tedy *římský papež* sám ze sebe *neomylným*, nýbrž *příspěním Ducha svatého*. To předpokládal Ježíš Kristus, když pravil k Petrovi. »Petře, ty jsi skála, a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné ji nepřemohou.« »Šimone, Šimone, aj, satan žádal o vás, aby vás mohl tříbiti jako pšenici« t. j. Satan pokoušel se o to, aby vás od pravé víry na scestí přivedl — »ale já jsem prosil za tebe« pokračuje Spasitel, »aby nezhylnula víra tvá a ty někdy obrátě se, potvrzuj bratří svých.« Svatý Petr má býti jaksi oporou ve víře ostatním

apoštolům, on má býti základem pravého učení a proto ho učinil Ježíš hlavou katolické církve a propůjčil mu dar neomylnosti. Kdyby římský papež ve věcech víry se mohl mýliti, pak by přestal býti skálou, základem církve a tato by se nutně rozpadla. A nechce-li někdo uznat neomylnost římského papeže ve věcech víry a mravů, pak musí nevyhnutelně uznati, jak to činí protestantismus, za neomylného jednotlivého kazatele anebo dokonce každého člověka. Z toho vidíte jasně, že tento článek víry o neomylnosti papeže není přeháněním, nýbrž že plyne jasně ze slov Kristových a nikterak zdravému rozumu se nepříčí.

Dále prý přehánějí kněží, když prohlašují *2. manželství za nerozlučné*. Proč by nemohli manželé, kteří hádkami a různicemi vespolek život si ztrpčují, se rozejíti a v nový sňatek vejíti? To přece by bylo úplně v pořádku!

Na to odpovím krátce slovy Ježíše Krista: *»Co Bůh spojil, toho člověk nerozlučuj«* t. j. manžely spojil Bůh a žádný člověk není oprávněn od sebe je odlučovati. Muž nemůže tedy ženu svou opustiti a s jinou se oženiti, a podobně zase žena nemůže svého muže opustiti, aby za jiného se provdala. A kdyby přece to někdo učinil, pak to není žádné manželství, nýbrž ohavný hřích, neboť Ježíš Kristus pravil: Každý, kdo by ženu svou propustil a jinou pojal, dopouští se cizoložství, a kdyby žena od muže odloučená se

provдалa, dopouští se cizoložství. Jen to může se státi, že církev z důležitých příčin dovolí, aby manželé po nějaký čas odloučeně od sebe žili. Avšak takto od sebe odloučené osoby zůstávají manžely, svazek manželský se neruší, nýbrž trvá dále, a nikdo z nich nesmí v nový svazek vejíti, pokud druhý manžel jest na živu. A když i stát prohlásí manžele za rozvedené, tož takový rozsudek před Bohem a církví platnosti nemá, manželství jest a zůstává nerozlučitelným. Zákon tento jest tak přísným, že ani římský papež nemůže jej změnit, poněvadž jest to zákon Boží. Vidíte, že i zde katoličtí kněží nepřehání, nýbrž drží se přesně slov Kristových.

Tím, že *protestanté* nerozlučitelnost manželství zrušili, vtiskli kultuře světové znamení hanby, tím veřejný mrav byl uvolněn a řád společenský v základech otřesen. Tím také uražena důstojnost ženy způsobem velmi nešetrným. Běře-li si muž ženu jen z lásky smyslné, protože má hezký obličej, a nestará se o to, zda-li se k němu smýšlením a duchem svým hodí, pak se ženy své brzy nabaží, žena ho omrzí, a on se jí při nejbližší příležitosti zbaví, aby s jinou se oženil. Čím se ale žena takovýmto způsobem stává? Na tu otázku si odpoví jedenkaždý sám. Proto katolická církev s takovou důsledností na tomto dogmatu stála, že raději oželela odpadnutí celých národů (jako na př. Anglie) než aby vášni lidské povolila. Že si tím ovšem lásky a přízně tako-

vých lidí nezíská, jest lehce pochopitelno. Kdo však upřímně se společností lidskou smýšlí, ten v lásce vřelé přilnouti musí ke katolické církvi.

Dále se volá ve světě: 3. *Jím-li v pátek maso, nebo ne, co na tom záleží*, to opět kněží přehánějí, pravilť Kristus sám: »Ne co do úst vchází, poskvrňuje člověka.« — Ovšem, v masitém jídle, které požíváme, ten hřích nevězí, to bychom nesměli masa vůbec pojídati. Ale neposlušnost příkazu církve, to jest hříchem a poskvrňuje naši duši.

Proč zavedla církev půst? Jednak učinila tak *po příkladu Ježíše Krista*, o němž víme, že po čtyřicet dní a nocí o samotě na poušti se postil. Jednak učinila tak z návodu a přání Ježíše Krista. Známa jsou slova jeho: *Nebudete-li činiti pokání, všichni zahynete*. Ty však, Pane Ježíši, jsi neřekl, jaké pokání máme konati. Snad se denně bičovati do krve? Snad utéci do pustin a vésti život mezi divou zvěří, život poustevníka? Nikoli, toho Kristus nežádá, a činil-li to někdo, »pak to byl buď křesťanský heroismus, neb mnohdy i náboženský fanatismus«. Tož *jaké pokání máme činiti?* Ono pokání, že se v určité dny zdržíte masitých pokrmů, v jiné dny sobě i újmy v jídle učiníte. Příkázání toto nezavazuje nemocné, chudé, dále ty, co těžce pracovati musí, cestující, ty, kteří v hostinci se stravují anebo při dráze zaměstnání jsou, jako strojvedoucí, topiči, průvodčí vlaků atd.

Kdo ani toto malé pokání konati nechce, ten nemůže dojíti spasení. Nebudete-li činiti pokání, všichni zahynete.

Když vévoda *Laroche Foucauld-Bisaccia* jako velvyslanec Francie u anglického dvora meškal, byl několikráte zván k tabuli královny Viktorie. Než, pokaždé se omluvil a k tabuli nepřišel. Když královna jedenkrát se ho tázala po příčině, odpověděl zbožný vévoda zcela bez bázně: »Nemohu přijíti, poněvadž mne vždy v pátek zvete.« Kdyby všichni katolíci tak jednali — to by byl praktický katolicism.

Tím jsem odpověděl na ty nejobyčejnější námitky, jež katolickým kněžím se činí, že prý přehání, když káží o neomylnoti papeže, nebo o nerozlučitelnosti manželství, anebo žádají, aby se lidé postili. Viděl jsi milý čtenáři, že učení církve v těchto třech věcech stojí přesně na slovech Kristových, a že není pouhým výmyslem sfanatizovaného kněžstva.

Upřímný katolík dá se přesvědčiti a bude dle toho i žíti. Špatný katolík se ovšem lehkomyslně usměje a bude se ubíratí po cestě hříchu jako dosud. Ty však Kristu slib, že chceš býti upřímným katolíkem, věrným dítkem katolické církve, o níž Kristus pravil: »A kdo církve neposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.«